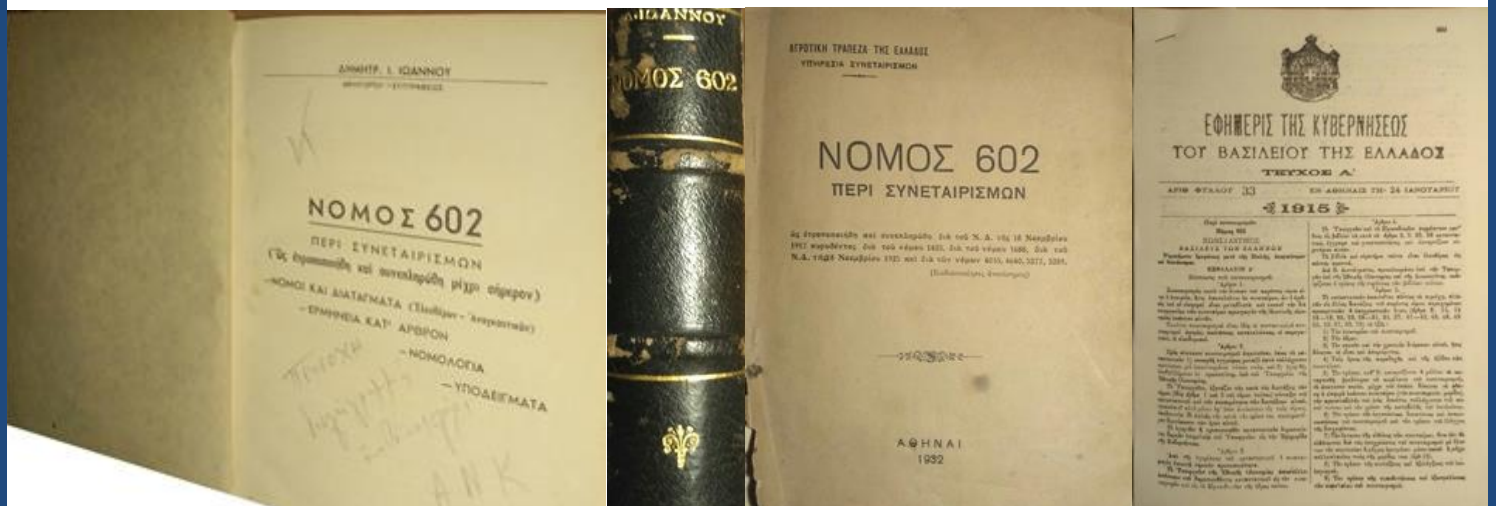

Η Ελληνική συνεταιριστική νομοθεσία και η σχέση της με την συνεταιριστική ταυτότητα από το 1915 μέχρι σήμερα.

Ο συνεταιριστικός θεσμός στον Νόμο 4430/2016 για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία

Αύγουστος 2019

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	1
Σύντομη Αναδρομή στην Ελληνική Συνεταιριστική Νομοθεσία.....	2
Μέθοδος περιγραφής των περιόδων της συνεταιριστικής νομοθεσίας.....	4
Πρώτη Περίοδος, από το 1915 μέχρι το 1930,.....	6
Δεύτερη Περίοδος από το 1931 μέχρι το 2010,.....	12
Τρίτη περίοδος από το 2000 μέχρι το 2016.....	17
Γενικό σχόλιο για το σύνολο της συνεταιριστικής νομοθεσίας 1915-2016.....	19
Ο συνεταιριστικός θεσμός στον Νόμο 4430/2016 για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία.....	20
Εισαγωγή.....	20
Περίοδος 2016 – Σήμερα σχετικά με την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία.....	20
Μέλλον.....	22
Βιβλιογραφία- Αναφορές.....	24
Παράρτημα.....	25

Η Ελληνική συνεταιριστική νομοθεσία και η σχέση της με την συνεταιριστική ταυτότητα από το 1915 μέχρι σήμερα.

Εισαγωγή

Σύμφωνα με τον διεθνώς αποδεκτό ορισμό της συνεταιριστικής ταυτότητας, οι συνεταιρισμοί έχουν διπλή φύση, ως ενώσεις προσώπων (σωματεία αλληλοβοήθειας¹) και παράλληλα ως επιχειρήσεις.

Εύλογο είναι το συμπέρασμα, ότι ο σκοπός μιας επιτυχημένης νομοθετικής πρωτοβουλίας για το συνεταιριστικό μοντέλο είναι να ισορροπήσει αυτές τις δύο φύσεις του συνεταιρισμού.

Τίθεται το ερώτημα: Σε ποιές δραστηριότητες ένας συνεταιρισμός πρέπει να λειτουργεί ως σωματείο αλληλοβοήθειας και σε ποιές ως επιχείρηση για να διατηρήσει αυτή την ισορροπία και να μην χάσει την ταυτότητά του;

Σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (ILO) «Οι πρώτες τέσσερις συνεταιριστικές αρχές είναι οι βασικές αρχές, χωρίς τις οποίες οι συνεταιρισμοί θα έχαναν την ταυτότητά τους».² Άλλωστε οι τέσσερις πρώτες συνεταιριστικές αρχές περιλαμβάνονται στον διεθνώς αποδεκτό ορισμό των συνεταιρισμών ο οποίος σκιαγραφεί τον πυρήνα της ταυτότητάς του

«Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη (αναφορά στην 4η αρχή) ένωση προσώπων, η οποία συγκροτείται εθελοντικά (αναφορά στην 1η αρχή) για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεων τους μέσω μιας συνιδιοκτητής (αναφορά στην 3η αρχή) και δημοκρατικά ελεγχόμενης επιχείρησης (αναφορά στην 2η αρχή)»

Η παρούσα εργασία επιδιώκει να διερευνήσει, την τήρηση των τεσσάρων βασικών συνεταιριστικών αρχών κατά τις πολλαπλές αλλαγές τις οποίες υπέστη η πολύπαθη ελληνική συνεταιριστική νομοθεσία, καθώς από το 1915 μέχρι το 2016 οι διατάξεις της συνεταιριστικής νομοθεσίας έχουν αλλάξει εκατοντάδες φορές.³

Σκοπεύει, επίσης, να περιγράψει συνοπτικά σε ποιές χρονικές περιόδους και κάτω από την επίδραση της κρατικής νομοθετικής παρέμβασης, η ισορροπία έγερνε προς την μορφή της ένωσης προσώπων και σε ποιές περιόδους έγερνε προς την μορφή της επιχείρησης καταλήγοντας στην τάση η οποία υπερισχύει, όπως αυτή περιγράφεται στις πρόσφατες νομοθετικές πρωτοβουλίες στον χώρο της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας.

¹ - Henry Hagen Κατευθυντήριες Γραμμές για την Συνεταιριστική Νομοθεσία σελ. viii, 39, 70, 79, 85, 88, 93,94 <http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/kateuthintiries%20Grammes%20Nomothesia-3ekdosi.pdf>,

Παπαγεωργίου Κ., Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Γ' Έκδοση, σελίδα 87, Σύνταγμα της Ελλάδος, άρθρο 12.

² Βλ. Η Ανθεκτικότητα του Συνεταιριστικού Επιχειρηματικού Μοντέλου σε Περιόδους Κρίσης.

³ Κλήμης Αρ., Λαμπροπούλου – Δημητριάδου Β., Αποστόλου Ευ.

Η παρουσίαση κατανέμεται σε τρεις διαφορετικές περιόδους, οι οποίες παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά:

- Την περίοδο από το 1915 μέχρι το 1931, κατά την οποία ήταν σε ισχύ η εφαρμογή του γενικού συνεταιριστικού νόμου 602/1915 και των τροποποιήσεων του
- Την περίοδο από το 1931 μέχρι το 1999, με την υποπερίοδο 1931- 1979 με την ισχύ του γενικού νόμου αλλά με διαφορετική κατεύθυνση από την προηγούμενη περίοδο, όπως θα περιγραφεί στην συνέχεια, και την υποπερίοδο 1979-1999 κατά την οποία ψηφίστηκαν και εφαρμόστηκαν διαφορετικοί νόμοι για διάφορες κατηγορίες συνεταιρισμών.
- Την περίοδο από το 2000 μέχρι το 2016, η οποία χαρακτηρίζεται από έντονες εναλλαγές στα χαρακτηριστικά των αγροτικών κυρίως συνεταιρισμών

Επίσης θα διερευνηθεί πώς η τρέχουσα συνεταιριστική νομοθεσία επηρέασε την νέα νομοθεσία για την Κοινωνική Αλληλέγγυα Οικονομία καθώς αυτή βασίζεται και σε άρθρα του νόμου 1667/1986 για τους αστικούς συνεταιρισμούς.

Τα ευρήματα θα αξιολογηθούν με κριτήριο το βαθμό εξυπηρέτησης των συμφερόντων των μελών, όπως προκύπτουν από τις συνεταιριστικές αρχές.

Σύντομη Αναδρομή στην Ελληνική Συνεταιριστική Νομοθεσία

Η Ελλάδα είναι από τις λίγες ευρωπαϊκές χώρες στις οποίες οι συνεταιρισμοί κατοχυρώνονται και προστατεύονται από το Σύνταγμα. Αναφορές για τους Συνεταιρισμούς στα Συντάγματα άλλων ευρωπαϊκών χωρών θα συναντήσουμε στο Σύνταγμα της Ισπανίας, της Πορτογαλίας και της Ιταλίας (αμοιβαίες ενώσεις).

Ήδη από το Δεύτερο αναθεωρημένο Σύνταγμα της 18^{ης} Νοεμβρίου του 1864, με το άρθρο 11, κατοχυρώνεται το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι χωρίς την άδεια του Κράτους αλλά με παράλληλη υποχρέωση την τήρηση του νόμου⁴. Ανάλογες αναφορές μεταφέρονται στο άρθρο 11 του Συντάγματος της 1^{ης} Ιουνίου του 1911 και στο άρθρο 12 του Συντάγματος του 1952.

Με το ισχύον Σύνταγμα της 14^{ης} Μαρτίου του 1986, το οποίο αποτελεί αναθεώρηση του Συντάγματος της 9^{ης} Ιουνίου του 1974, με το άρθρο 12 η πρόνοια για τους συνεταιρισμούς ενισχύεται με 5 αναλυτικές παραγράφους και με δηλωμένο τον σεβασμό της αυτοδιοίκησης των συνεταιρισμών από το Κράτος.⁵

⁴ Άρθρο 11 του Ελληνικού Συντάγματος της 18-11-1864 «Οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, τηρούντες τους νόμους του Κράτους, οίτινες όμως ουδέποτε δύναται να υπαγάγωσι το δικαίωμα τούτο εις προηγουμένην της Κυβερνήσεως άδειαν.»

⁵ Άρθρο 12: (Δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι)

1. Οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα να συνιστούν ενώσεις και μη κερδοσκοπικά σωματεία, τηρώντας τους νόμους, που ποτέ όμως δεν μπορούν να εξαρτήσουν την άσκηση του δικαιώματος αυτού από προηγούμενη άδεια.

Στο επίπεδο της κατάρτισης νόμων η συνεταιριστική νομοθεσία χαρακτηρίζεται από τις συχνές αλλαγές και τροποποιήσεις.

Σύμφωνα με τον ερευνητή Αριστείδη Κλήμη, μεταξύ των ετών 1915 και 1970 έχουν καταγραφεί 946 νομοθετήματα (Εκτελεστικοί Νόμοι, Προεδρικά Διατάγματα, Ερμηνευτικές Εγκύκλιοι κλπ) σχετικά με την μορφή και την λειτουργία των συνεταιρισμών και σύμφωνα με την Β. Λαμπροπούλου - Δημητριάδου τη δεκαετία 1984 -1994 ακολούθησαν αλλά 230 νομοθετήματα⁶. Εάν προσθέσουμε τις αλλαγές στην συνεταιριστική νομοθεσία από το έτος 2000 μέχρι σήμερα (στο σύνολό τους 44), το σύνολο των νομοθετικών αλλαγών και προσαρμογών, από το 1915 υπολογίζονται σε 1.220.

Εάν συγκρίναμε την συνεταιριστική νομοθεσία με την νομοθεσία για τις Ανώνυμες Εταιρείες θα παρατηρούσαμε ότι ο Νόμος 2190 του έτους 1920, ο οποίος τις διέπει, είναι ακόμη σε ισχύ, με δύο μεταβολές οι οποίες έγιναν κατά το 2005 και μια πρόσφατα τον Ιούνιο του 2018 εξασφαλίζοντας ένα σταθερό περιβάλλον για την ανάπτυξή τους.

Όπως σημειώνει ο Καθηγητής Κ. Παπαγεωργίου, για τις συχνές αλλαγές της συνεταιριστικής νομοθεσίας: «Πληθωρισμός νομοθετημάτων, σύγχυση, συχνοί αυτοσχεδιασμοί, συχνότερες τροποποιήσεις, για μικρή χώρα όπως η Ελλάδα των 10 εκατομμυρίων κατοίκων. Η Γερμανία των 90 εκατομμυρίων διατηρεί τον ίδιο νόμο του 1889 με μερικές τροποποιήσεις του 1973.»

Σήμερα είναι σε ισχύ 9 διαφορετικοί νόμοι ή Προεδρικά Διατάγματα για τους συνεταιρισμούς:

1. Νόμος 1627/1939 Γεωργικοί Αναγκαστικοί συνεταιρισμοί
2. Νόμος 1667/1986 Αστικοί συνεταιρισμοί
3. Π.Δ. 27/7/1999 Οικοδομικοί συνεταιρισμοί
4. Νόμος 2716/1999 Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Ψυχικής Υγείας
5. Νόμος 3569/2007 Συνεταιρισμοί Θαλάσσιας Αλληλασφάλισης
6. Νόμος Ν.4384/2016 Αγροτικοί συνεταιρισμοί
7. Νόμος 4430/2016 Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις και Συνεταιρισμοί Εργαζομένων
8. Νόμος 4423/2016 Δασικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις
9. Νόμος 4513/2018 Ενεργειακές Κοινότητες

2. Το σωματείο δεν μπορεί να διαλυθεί για παράβαση του νόμου ή ουσιώδους διάταξης του καταστατικού του, παρά μόνο με δικαστική απόφαση.

3. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται αναλόγως και σε ενώσεις προσώπων που δεν συνιστούν σωματείο.

4. Οι γεωργικοί και αστικοί συνεταιρισμοί κάθε είδους αυτοδιοικούνται σύμφωνα με τους όρους του νόμου και του καταστατικού τους και προστατεύονται και εποπτεύονται από το Κράτος, που είναι υποχρεωμένο να μεριμνά για την ανάπτυξή τους.

5. Επιτρέπεται η σύσταση με νόμο αναγκαστικών συνεταιρισμών που αποβλέπουν στην εκπλήρωση σκοπών κοινής ωφέλειας ή δημόσιου ενδιαφέροντος ή κοινής εκμετάλλευσης γεωργικών εκτάσεων ή άλλης πλουτοπαραγωγικής πηγής, εφόσον πάντως εξασφαλίζεται η ίση μεταχείριση αυτών που συμμετέχουν.

⁶ Κλήμης 1970 και Λαμπροπούλου - Δημητριάδου 1995, Παγκοσμιοποίηση και Κοινωνική Οικονομία σελ. 222.

Μέθοδος περιγραφής των περιόδων της συνεταιριστικής νομοθεσίας

Η περιγραφή των συνεταιριστικών περιόδων της ελληνικής συνεταιριστικής νομοθεσίας δεν είναι δυνατόν να συμπεριλάβει το σύνολο των εννιά συνεταιριστικών νόμων οι οποίοι ισχύουν σήμερα αλλά θα περιοριστεί στη βασική νομοθεσία για τους αγροτικούς και αστικούς συνεταιρισμούς, οι οποίοι είναι οι σημαντικότεροι τομείς της συνεταιριστικής οικονομίας στην Ελλάδα. Για αυτούς θα γίνει περιγραφή των κυριότερων σημείων τα οποία αφορούν την συνεταιριστική ταυτότητα.

Επίσης, καθώς οι συνεταιριστικές αρχές από το 1915 μέχρι σήμερα έχουν αλλάξει, η έρευνα γίνεται με την παραδοχή ότι το πνεύμα τους είναι κοινό, παρά αυτές τις αλλαγές.

Λαμβάνοντας υπόψη τη Δήλωση για την Συνεταιριστική Ταυτότητα, όπως αυτή ορίστηκε στη Γενική Συνέλευση της ICA στο Manchester το 1995

«Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη (αναφορά στην 4η αρχή) ένωση προσώπων, η οποία συγκροτείται εθελοντικά (αναφορά στην 1η αρχή) για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους μέσω μιας συνιδιόκτητης (αναφορά στην 3η αρχή) και δημοκρατικά ελεγχόμενης επιχείρησης (αναφορά στην 2η αρχή)».

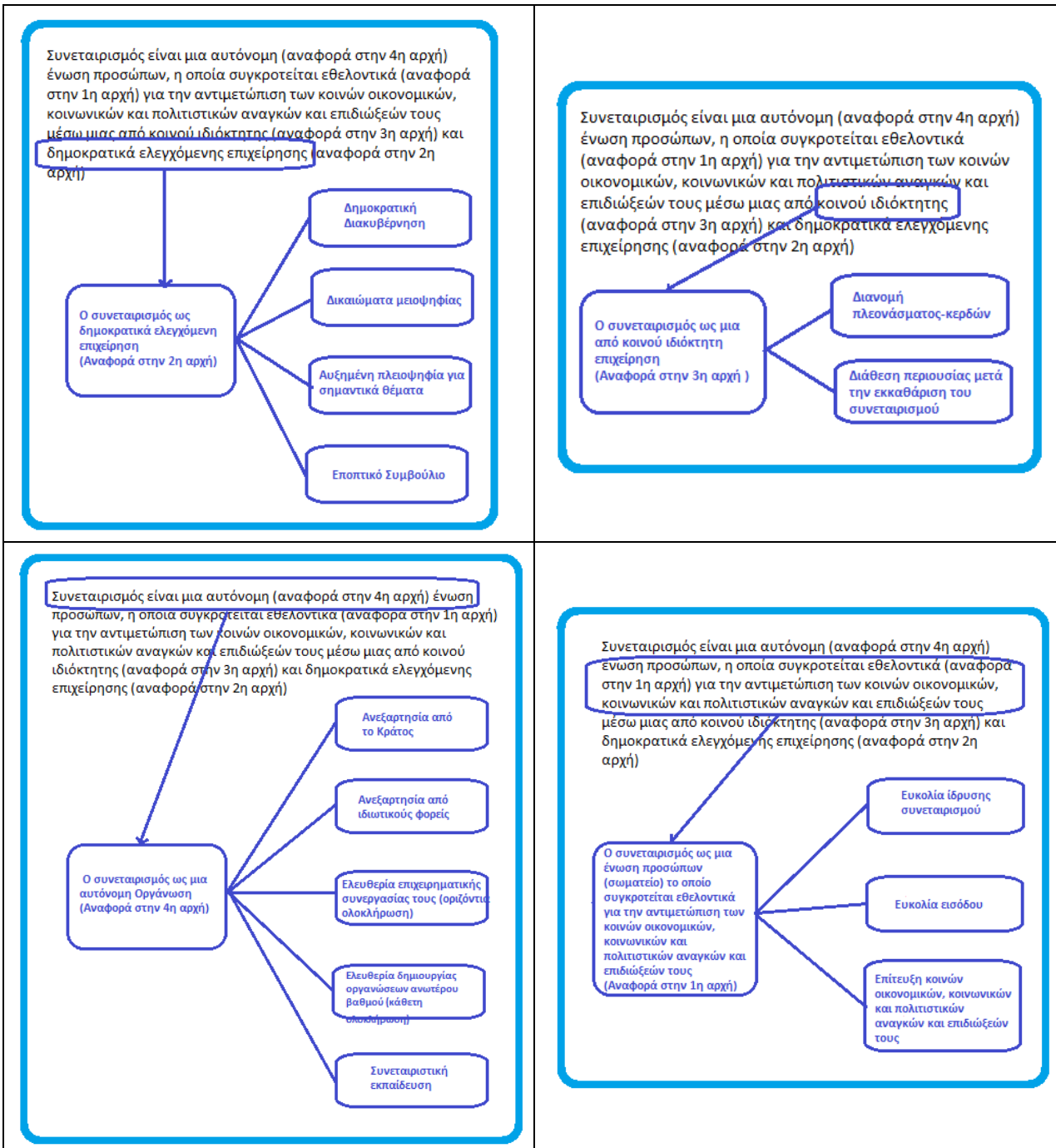
Η συνεργασία μεταξύ των συνεταιρισμών (6^η αρχή) και η συνεταιριστική εκπαίδευση (5^η αρχή) θα εξεταστούν στα πλαίσια της αυτονομίας των συνεταιρισμών ως οι απαραίτητοι παράγοντες στους όποιους στηρίζεται η ενίσχυση και η επιβίωση της συνεταιριστικής ταυτότητας.

Η κάθε περίοδος της συνεταιριστικής νομοθεσίας θα εξεταστεί σύμφωνα με τις παρακάτω έννοιες, οι οποίες συνδέονται με τη Δήλωση για τη Συνεταιριστική Ταυτότητα, όπως περιγράφονται στην συνέχεια:

- 1. Ο συνεταιρισμός ως δημοκρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση (Αναφορά στην 2η αρχή)**
 - a) Δημοκρατική Διακυβέρνηση
 - b) Δικαιώματα μειοψηφίας
 - c) Αυξημένη πλειοψηφία για σημαντικά θέματα
 - d) Εποπτικό Συμβούλιο
- 2. Ο συνεταιρισμός ως μια συνιδιόκτητη επιχείρηση (Αναφορά στην 3η αρχή)**
 - a) Διανομή πλεονάσματος / κερδών
 - b) Διάθεση περιουσίας μετά την εκκαθάριση του συνεταιρισμού
- 3. Ο συνεταιρισμός ως μια αυτόνομη Οργάνωση (Αναφορά στην 4η αρχή)**
 - a) Ανεξαρτησία από το Κράτος
 - b) Ανεξαρτησία από ιδιωτικούς φορείς
 - c) Ελευθερία επιχειρηματικής συνεργασίας τους (οριζόντια ολοκλήρωση)
 - d) Ελευθερία δημιουργίας οργανώσεων ανωτέρου βαθμού (κάθετη ολοκλήρωση)
 - e) Συνεταιριστική εκπαίδευση

4. Ο συνεταιρισμός ως μια ένωση προσώπων (σωματείο), το οποίο συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους (Αναφορά στην 1η αρχή)

- a) Ευκολία ίδρυσης συνεταιρισμού
- b) Ευκολία εισόδου
- c) Επίτευξη κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους

Πρώτη Περίοδος, από το 1915 μέχρι το 1930, κατά την οποία ήταν σε ισχύ η εφαρμογή του γενικού συνεταιριστικού νόμου 602/1915 και τροποποιήσεων του

Ο πρώτος συνεταιριστικός νόμος 602, για όλες τις μορφές συνεταιρισμών, ο οποίος ψηφίστηκε το 1915, βασίστηκε στην γερμανική και αυστριακή νομοθεσία με την συμμετοχή Ελβετών συμβούλων⁷ εισάγοντας σε μεγάλο βαθμό το συνεταιριστικό μοντέλο Raiffeisen προσαρμοσμένο στις τοπικές συνθήκες. Σύμφωνα με τις κριτικές ελλήνων συνεταιριστών μελετητών ήταν ένας «αξιοθαύμαστος για τη συντομία και την πληρότητά του, χωρίς διείσδυση σε λεπτομέρειες»⁸

⁷ Δασκάλου Γ., Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί, σελ. 129.

⁸ Δασκάλου Γ., Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί, σελ. 165.

Ο συνεταιρισμός ως μια δημοκρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση (αναφορά στην 2^η Αρχή)

Ο συνεταιρισμός ως μια συνιδιόκτητη επιχείρηση (αναφορά στην 3^η Αρχή)

Συνεταιριστική Ταυτότητα		Περίοδος 1915-1930
		Νόμος 602/1915 και τροποποιήσεις του
Αναφορά στην 2 ^η αρχή Ο συνεταιρισμός ως δημοκρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση	Δημοκρατική Διακυβέρνηση	1 μέλος/1 ψήφος , με προϋποθέσεις 2 ¹ Ν.Δ. 12.12.1925, μέχρι 5 ψήφους για συνεταιρισμούς σινοποιητικούς, ελαιουργικούς, τυροκομικούς και επεξεργασίας σπρω/κίων αν προβλέπεται από το καταστατικό
	Δικαιώματα μειοψηφίας Αυξημένη πλειοψηφία για σημαντικά θέματα	Κατοχυρώνεται η ελάχιστη μειοψηφία των συνταίρων για να τεθεί ένα θέμα στην Γενική συνέλευση (1/20) ¹³ και Η αυξημένη πλειοψηφία για την απόφαση για σημαντικά θέματα τα οποία αλλάζουν τις μέχρι τώρα συμφωνίες (3/4) ¹⁴
	Εποπτικό Συμβούλιο	Ναι
Αναφορά στην 3 ^η αρχή Ο συνεταιρισμός ως μια συνιδιόκτητη επιχείρηση	Διανομή πλεονάσματος- κερδών	Διανομή ανάλογα με την αξία των συναλλαγών των μελών ¹⁵
	Διάθεση περιουσίας μετά την εκκαθάριση του συνεταιρισμού	Διανομή στα υπάρχοντα μέλη εφόσον δεν ορίζεται άλλος τρόπος από το καταστατικό ¹⁶

Σχόλια:

Ο συνεταιρισμός ως μια **δημοκρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση**, στα πλαίσια της **δημοκρατικής διακυβέρνησης** διέπεται από την κλασική συνεταιριστική αρχή, κάθε μέλος κατέχει 1 ή με προϋποθέσεις 2 ψήφους κατά την ψηφοφορία στη Γενική Συνέλευση, η οποία λειτουργεί με κατοχυρωμένα τα **δικαιώματα της μειοψηφίας**, καθώς το 1/20 των μελών έχει το δικαίωμα να θέτει ή να αμφισβητεί θέματα της Γενικής Συνέλευσης. Για τα Σημαντικά θέματα τα οποία αλλάζουν τις

συμφωνίες ή τους σκοπούς του συνεταιρισμού, προβλέπεται **αυξημένη πλειοψηφία** $\frac{3}{4}$ των μελών. Το **Εποπτικό Συμβούλιο κατέχει διευρυμένες εξουσίες** καθώς το ΝΔ της 12-12-1925 του δίνει το δικαίωμα να ανακαλεί το ΔΣ ή τα μέλη του όταν ενεργούν πράξεις αντίθετες προς το νόμο, το καταστατικό ή τις αποφάσεις της ΓΣ και να διορίζει τους αναπληρωτές τους προσωρινά μέχρι την απόφαση της ΓΣ εντός 10 ημερών.⁹ Ως μια **συνιδιόκτητη επιχείρηση**, ένας συνεταιρισμός πραγματοποιεί **διανομή πλεονάσματος** ή κερδών ανάλογα με την αξία των συναλλαγών των μελών. Μειονέκτημα στην νομοθεσία αυτής της περιόδου μπορεί να θεωρηθεί ότι μετά το πέρας της εκκαθάρισης του συνεταιρισμού δεν εφαρμόζεται ρητώς η **αφιλοκερδής διάθεση** του υπολοίπου του ενεργητικού.

⁹ Δασκάλου Γ., Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί, σελ 143.

Ο συνεταιρισμός ως μια αυτόνομη Οργάνωση (αναφορά στην 4^η Αρχή)

Συνεταιριστική Ταυτότητα		Περίοδος 1915-1931
		Νόμος 602/1915 και τροποποιήσεις του
<p>Αναφορά στην 4η αρχή</p> <p>Ο συνεταιρισμός ως μια αυτόνομη Οργάνωση</p>	Ανεξαρτησία από το Κράτος	<p>Το Πρωτοδικείο μεσολαβεί σε ελάχιστες περιπτώσεις, (επικύρωση καταστατικού, τροποποιήσεις του, οι μεταβολές των μελών του, η σύνθεση των συμβουλίων, ισολογισμός, ο λογαριασμός κερδών-ζημιών, απολογισμός), απόφαση διάλυσης συνεταιρισμού, πτώχευση⁴⁴⁴</p> <p>N. 4432 /1929 ίδρυση ΑΤΕ ως Κρατικός επόπτης και ταυτόχρονα δανειστής</p>
	Ανεξαρτησία από ιδιωτικούς φορείς	<p>ΝΔ 12-12-1925 Απαγόρευση συμμετοχής στο Δ.Σ. προσώπων που ασκούν ταυτόσημους σκοπούς με αυτούς του συνεταιρισμού⁴⁴⁵</p>
	Ελευθερία επιχειρηματικής συνεργασίας τους (οριζόντια ολοκλήρωση)	<p>N .602/1915 άρθρο 85 Δύο ή περισσότεροι συνεταιρισμοί μπορούν να ιδρύσουν ένωση ή Κεντρικό Σύνδεσμο⁴⁴⁶</p>
	Ελευθερία δημιουργίας οργανώσεων ανώτερου βαθμού (κάθετη ολοκλήρωση)	<p>N.Δ. 12-12-1925 δυνατότητα ίδρυσης σωματείων⁴⁴⁷</p>
	Συνεταιριστική εκπαίδευση	<p>Εκπαίδευση και επιβράβευση των δασκάλων οι οποίοι υποστηρίζουν την ίδρυση συνεταιρισμών⁴⁴⁸</p> <p>Νόμος 4142/1929 ίδρυση Σχολής Συνεταιριστών⁴⁴⁹</p>

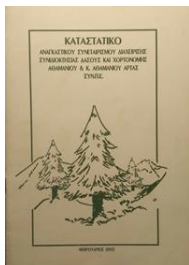
Σχόλια: Ο συνεταιρισμός ως μια αυτόνομη οργάνωση, ανεξάρτητη από το Κράτος. Το Δικαστήριο μεσολαβεί σε ελάχιστες περιπτώσεις, (επικύρωση καταστατικού, τροποποιήσεις του, σύνθεση των συμβουλίων, ισολογισμός, λογαριασμός κερδών-ζημιών, απολογισμός), απόφαση διάλυσης συνεταιρισμού, πτώχευση. Το Ν.Δ. 12-12-1925 είχε την πρόνοια να απαγορεύσει την συμμετοχής στο

Δ.Σ. προσώπων που ασκούν ταυτόσημη δραστηριότητα με αυτή του συνεταιρισμού, προστατεύοντας την ανεξαρτησία του συνεταιρισμού από τον **ιδιωτικό τομέα**. Δύο ή περισσότεροι συνεταιρισμοί μπορούν ελεύθερα να ιδρύουν φορείς οριζόντιας ή κατακόρυφης συνεργασίας. Η αυτονομία των Συνεταιρισμών στηριζόταν με την Εκπαίδευση και επιβράβευση των δασκάλων οι οποίοι έδιναν την απαραίτητη **συνεταιριστική εκπαίδευση** κυρίως σε γεωργούς για να ιδρύσουν συνεταιρισμούς. Το 1929 ιδρύθηκε **Σχολή συνεταιριστών**.

Ο συνεταιρισμός ως μια ένωση προσώπων (σωματείο) το οποίο συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους (Αναφορά στην 1^η Αρχή)

Ευνεταιριστική Ταυτότητα		Περίοδος 1915-1931
		Νόμος 602/1915 και τροποποιήσεις του
<p>Αναφορά στην 1η αρχή</p> <p>Ο συνεταιρισμός ως μια ένωση προσώπων (σωματείο) το οποίο συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους</p>	Ευκολία ίδρυσης συνεταιρισμού	N. 602/1915 Αριθμός μελών 7 ^α
	Ευκολία εισόδου	Χαμηλή τιμή μερίδας σε δόσεις (1/10 μερίδας κατά την εγγραφή) ^α N. 602 άρθρο 13 Οι γυναίκες γίνονται χωρίς την άδεια του γονέα, κηδεμόνα ή συζύγου. (Να σημειώσουμε ότι το δικαίωμα ψήφου των γυναικών στις δημοτικές και εθνικές εκλογές στην Ελλάδα δόθηκε το 1952.)
	Επίτευξη κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους	Η ενιαία συνεταιριστική νομοθεσία υποστηρίζει συνεταιρισμούς πολλαπλών σκοπών π.χ. καταστατικό δασικού συνεταιρισμού Αθαμανίου 1) Δασοκομικές εργασίες 2) Πίστωση στα μέλη 3) Καταναλωτικός-συνεταιρισμός 4) Κοιντικά έργα 5) Αξιοποίηση κοινοτικών χώρων

Σχόλιο: Ως μια ένωση προσώπων (σωματείο) το οποίο συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους, η πρόνοια για την διευκόλυνση ίδρυσης ενός συνεταιρισμού αναδεικνύεται από τον μικρό απαραίτητο αριθμό των 7 μελών τα οποία είχαν την ευχέρεια κατά την είσοδό τους στον συνεταιρισμό να καταβάλλουν μόνο το 1/10 της αξίας της μερίδας.

Για την επίτευξη των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους ο ενιαίος χαρακτήρας του συνεταιριστικού νόμου, έδινε την δυνατότητα να έχει πολλαπλούς σκοπούς πέραν του οικονομικού. Ως παράδειγμα μπορεί να αναφερθεί ο Δασοκομικός συνεταιρισμός Αθαμανίου ο οποίος εκτός των δασοκομικών εργασιών του είχε δραστηριότητα πιστώσεων για τα μέλη του,

καταναλωτικού συνεταιρισμού, κοινοτικών έργων και αξιοποίησης κοινοτικών χώρων

Γενικό σχόλιο περιόδου: ισορροπία μεταξύ του ενωσιακού και επιχειρηματικού χαρακτήρα τους

Σύμφωνα με την άνω περιγραφή και σύμφωνα με τις δυνατότητες της περιόδου, διαφαίνεται ότι οι ελληνικοί συνεταιρισμοί της περιόδου 1915-1930 διέπονταν από μια ισορροπία μεταξύ του ενωσιακού και επιχειρηματικού χαρακτήρα τους

Δεύτερη Περίοδος από το 1931 μέχρι το 2010, με την υποπερίοδο 1931- 1979 κατά την οποία ήταν σε ισχύ η εφαρμογή του γενικού συνεταιριστικού νόμου 602/1915 με τις τροποποιήσεις του, και την υποπερίοδο 1979-2010 κατά την οποία ψηφίστηκαν και εφαρμόστηκαν διαφορετικοί νόμοι για διάφορες κατηγορίες συνεταιρισμών.

Οι νομοθετικές ρυθμίσεις του 1931 εισάγουν μια νέα περίοδο τροποποιήσεων του ενιαίου συνεταιριστικού νόμου 602/1915 «οι οποίες έχουν χαρακτηριστεί από πολλούς ως περιοριστικές για την απρόσκοπτη συνεταιριστική ανάπτυξη»¹⁰. Αυτές οι ρυθμίσεις διήρκεσαν μέχρι το 1979 (χρονιά κατά την οποία ψηφίστηκε χωριστός νόμος για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, αλλά, όπως διαπιστώνεται στην συνέχεια, η διαφοροποίηση επεκτάθηκε και στις νεωτέρες νομοθετικές ρυθμίσεις για τους συνεταιρισμούς

Σύμφωνα με το περιοδικό της εποχής «ο Συνεταιριστής» εκμεταλλευτικοί κύκλοι της υπαίθρου (έμποροι γεωργικών προϊόντων) ξεσηκώθηκαν εναντίον των συνεταιρισμών, επειδή η συνεταιριστική δραστηριότητα άρχισε να αποκτά υπολογίσιμη οντότητα τόσο στον οικονομικό τομέα όσο και στην προβολή των προβλημάτων και αιτημάτων του αγροτικού κόσμου¹¹. Κάτω από αυτές τις πιέσεις η Κυβέρνηση κατάρτισε σειρά νομοθετημάτων η οποία αλλοίωσε και δυσκόλεψε την λειτουργία των συνεταιρισμών

Μερικές δεκαετίες αργότερα (1968) τα αποτελέσματα αυτών των νομικών ρυθμίσεων περιγράφονται από τον εμπειρογνώμονα του ΟΟΣΑ Rolf Schubert,¹² ο οποίος στην έκθεσή του γράφει για το Ν 602: «..Αφ' ενός, υπό την καταφανή επίδραση των εχθρικών προς τους συνεταιρισμούς οικονομικών κύκλων, ενσωματώθηκαν στο νόμο διατάξεις που επιβράδυναν την οικονομική ανάπτυξη (π.χ. νόμος 5289/1931). Αφ' ετέρου, ο νόμος αποδιοργανώθηκε σημαντικά με τις επεμβάσεις στη δομή της νομοθετικής τεχνικής. Ο νόμος περιέχει διοικητικές ρυθμίσεις και διαδικαστικές διατάξεις που αποτελούν ξένο σώμα μέσα σ' ένα οργανωτικό νόμο του εμπορικού δίκαιου. Γι' αυτό έχασε σε μεγάλη κλίμακα την οργανική συνάφειά του και τη λογική ενότητά του.»

¹⁰ Δασκάλου Γ., Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί σελ 165.

¹¹ Κλήμης Αρ., Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα, Τόμος 2, σελ. 913.

¹² Δασκάλου Γ., Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί σελ 166

Ο συνεταιρισμός ως μια δημοκρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση (αναφορά στην 2^η Αρχή)

Ο συνεταιρισμός ως μια συνιδιόκτητη επιχείρηση (αναφορά στην 3^η Αρχή)

Συνεταιριστική Ταυτότητα		Περίοδος 1915-1930	Περίοδος 1931-1979	Περίοδος 1979-1999	
		Νόμος 602/1915 και τροποποιήσεις του Ν.1453/1918, 1688/1919, Ν.Δ. 12-12-1925, Ν. 4055/1929, Ν. 4640/1930, Ν. 5277/1931, Ν. 5289/1931, 5240/1932, Ν. 6070/1934, νέος νόμος ο οποίος δεν εφαρμόστηκε Ν.921/1979	Αγροτικοί συνεταιρισμοί Ν. 1257/1982, Ν. 1541/ 1986, Ν. 2169/1993, Ν.2810/2000, Ν. 3147/2003, Ν. 3399/2005	Αστικοί συνεταιρισμοί Ν 1667/1986	
Αναφορά στην 2η αρχή Ο συνεταιρισμός ως δημοκρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση	Δημοκρατική Διακυβέρνηση	1 μέλος/1 ψήφος , με προϋποθέσεις 2' Ν.Δ. 12.12.1925, μέχρι 3 ψήφους για συνεταιρισμούς ονομαστικούς, ελαιουργικούς, τυροκομικούς και επεξεργασίας σπυρ/κών αν προβλέπεται από το καταστατικό	Ν. 921/1979 (Για αγροτικούς συνεταιρισμούς) 1 μέλος με προϋποθέσεις μέχρι 3 ψήφους ⁴	Ν. 1541/83 1 μέλος/1 ψήφος Ν. 2169/1993 1 μέλος με προϋποθέσεις μέχρι 2 ψήφους	Ν 1667 /1986 1 μέλος μέχρι 3 ψήφους,
	Δικαιώματα μειοψηφίας Αυξημένη πλειοψηφία για σημαντικά θέματα	Κατοχυρώνεται η ελάχιστη μειοψηφία των συνταίρων για να τεθεί ένα θέμα στην Γενική συνέλευση (1/20) ⁴⁸ και η αυξημένη πλειοψηφία για την απόφαση για σημαντικά θέματα τα οποία αλλάζουν τις μέχρι τώρα συμφωνίες (3/4) ⁴⁹	Κατοχυρώνεται η ελάχιστη μειοψηφία των συνταίρων για να τεθεί ένα θέμα στην Γενική συνέλευση (1/20) ⁴⁷ ή (1/10 ΝΔ227/1973 Ν.921/1979) ³ και η αυξημένη πλειοψηφία για την απόφαση για σημαντικά θέματα τα οποία αλλάζουν τις μέχρι τώρα συμφωνίες (3/4) ⁴⁸	Κατοχυρώνεται η ελάχιστη μειοψηφία των συνταίρων για να τεθεί ένα θέμα στην Γενική συνέλευση (1/3) ⁴⁶ και η αυξημένη πλειοψηφία για την απόφαση για σημαντικά θέματα τα οποία αλλάζουν τις μέχρι τώρα συμφωνίες (2/3) ⁴⁷	Κατοχυρώνεται η ελάχιστη μειοψηφία των συνταίρων για να τεθεί ένα θέμα στην Γενική συνέλευση (1/10) ⁴⁵ και η αυξημένη πλειοψηφία για την απόφαση για σημαντικά θέματα τα οποία αλλάζουν τις μέχρι τώρα συμφωνίες (2/3) ⁴⁶
	Εποπτικό Συμβούλιο	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι με πάνω από 25 μέλη
Αναφορά στην 3η αρχή Ο συνεταιρισμός ως μια συνιδιόκτητη επιχείρηση	Διανομή πλεονάσματος- κερδών	Διανομή ανάλογα με την αξία των συναλλαγών των μελών ⁴⁸	Ν.Δ. 227/1973 Διανομή ανάλογα με την αξία των συναλλαγών των μελών ή και ανάλογα με τις υποχρεωτικές μερίδες 921/1979 Διανομή ανάλογα με το ύψος των συναλλαγών ⁴⁷	Ν. 1541/1985 Διανομή όπως ορίζει το καταστατικό ⁴⁶ Ν. 2169/93 Το 1/2 ανάλογα με τον αριθμό μεριδίων το υπόλοιπο ανάλογα με το ύψος συναλλαγών ⁴⁵	Ν 1667/1986 Το 1/2 ανάλογα με τον αριθμό μεριδίων το υπόλοιπο ανάλογα με το ύψος συναλλαγών, αν δεν ορίζει αλλιώς το καταστατικό ⁴⁵ Απόκτηση μέχρι 100 μεριδίων για καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, και μέχρι 1500 για πιστωτικούς συνεταιρισμούς ⁴⁶
	Διάθεση περιουσίας μετά την εκκαθάριση του συνεταιρισμού	Διανομή στα υπάρχοντα μέλη εφόσον δεν ορίζεται άλλος τρόπος από το καταστατικό ⁴⁸	Ν.Δ. 227//1973 Απόδοση μόνο της αξίας της μερίδας , το υπόλοιπο στην Ομοσπονδία συνεταιρισμών ⁴⁷	Ν 1541/83 Αποδίδετε σε Ένωση συνεταιρισμών	Ν 1667 /1986 Διανομή στα υπάρχοντα μέλη εφόσον δεν ορίζεται άλλος τρόπος από το καταστατικό ⁴⁵

Σχόλιο: Σχετικά με τα χαρακτηριστικά του αγροτικού συνεταιρισμού ως μια **συνιδιόκτητη και δημοκρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση** δεν παρατηρείται κάποια μεταβολή στην νομοθεσία από την προηγούμενη υποπερίοδο 1915-1930. Αξιοσημείωτη αλλαγή είναι η **αφίλοκερδής απόδοση της περιουσίας του συνεταιρισμού** στην Ένωση Συνεταιρισμών με τον νόμο 1541 του 1985.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι στους αστικούς συνεταιρισμούς παρουσιάζονται χαρακτηριστικά «εταιρικοποίησης», καθώς η διανομή των κερδών κατά το ήμισυ ακολουθεί κεφαλαιακό τρόπο διανομής, δηλαδή ανάλογα με τον αριθμό των κατεχόμενων μεριδίων.

Ο συνεταιρισμός ως μια αυτόνομη Οργάνωση (αναφορά στην 4^η Αρχή)

Συνεταιριστική Ταυτότητα		Περίοδος 1915-1931	Περίοδος 1931-1979	Περίοδος 1979-1999	
		Νόμος 602/1915 και τροποποιήσεις του Ν.1453/1918, 1688/1919, Ν.Δ. 12-12-1925, Ν. 4055/1929, Ν. 4640/1930, Ν. 5277/1931, Ν. 5289/1931, 5240/1932, Ν.6070/1934, νέος νόμος ο οποίος δεν εφαρμόστηκε Ν.921/1979	Ν. 5289/1931 Το αποθεματικό κεφάλαιο των γεωργικών συνεταιρισμών δεν χρησιμοποιείται στις εργασίες του συνεταιρισμού, αλλά κατατίθεται στην Κρατική Αγροτική Τράπεζα ¹³ Ν. 6070/1934 Τα ¼ του ετήσιου αποθεματικού των αστικών συνεταιρισμών κατατίθεται στην Τράπεζα της Ελλάδας ¹³	Αγροτικοί συνεταιρισμοί Ν. 1257/1982, Ν. 1541/ 1986, Ν. 2169/1993, Ν.2810/2000, Ν. 3147/2003, Ν. 3399/2005	Αστικοί συνεταιρισμοί Ν 1667/1986
Αναφορά στην 4η αρχή Ο συνεταιρισμός ως μια αυτόνομη Οργάνωση	Ανεξαρτησία από το Κράτος	Το Πρωτοδικείο μεσολαρεί σε ελάχιστες περιπτώσεις, (επικύρωση καταστατικού, τροποποιήσεις του, οι μεταβολές των μελών του, η σύνθεση των συμβουλίων, ισολογισμός, ο λογαριασμός κερδών-ζημιών, απολογισμός), απόφαση διάλυσης συνεταιρισμού, πτώχευση ¹³ Ν. 4432 /1929 Ίδρυση ΑΤΕ ως Κρατικός επόπτης και ταυτόχρονα δανειστής	5289/1931 Το αποθεματικό κεφάλαιο των γεωργικών συνεταιρισμών δεν χρησιμοποιείται στις εργασίες του συνεταιρισμού, αλλά κατατίθεται στην Κρατική Αγροτική Τράπεζα ¹³ Ν. 6070/1934 Τα ¼ του ετήσιου αποθεματικού των αστικών συνεταιρισμών κατατίθεται στην Τράπεζα της Ελλάδας ¹³	Ν.1257/1981 και 1541/ 1986 Κατάργηση ενιαίου ψηφοδελτίου, εισάγονται διαφορετικά κομματικών παρατάξεων, οι ανεξάρτητοι υποψήφιοι αποκλείονται από την δεύτερη και τρίτη κατονομή ¹³ Επαναφορά του ενιαίου ψηφοδελτίου στους επομένους νόμους Ν.1541/1985 καταργείται η εποπτεία της ΑΤΕ στους Αγροτικούς συνεταιρισμούς ¹³	Ναι
	Ανεξαρτησία από ιδιωτικούς φορείς	ΝΔ 12-12-1925 Απαγόρευση συμμετοχής στο Δ.Σ. προσώπων που ασκούν ταυτόσημους σκοπούς με αυτούς του συνεταιρισμού ¹³	Ν. 6070/1934 Επιτρέπει την συμμετοχή εμπορών και παντοπωλών στην διοίκηση αστικών συνεταιρισμών ¹³	Ναι	Ναι
	Ελευθερία επιχειρηματικής συνεργασίας τους (οριζόντια ολοκλήρωση) Ελευθερία δημιουργίας οργανώσεων ανώτερου βαθμού (κάθετη ολοκλήρωση)	Ν. 602/1915 άρθρο 83 Δύο ή περισσότεροι συνεταιρισμοί μπορούν να ιδρύσουν ένωση ή Κεντρικό Σύνδεσμο ¹³ Ν.Δ. 12-12-1925 Δυνατότητα ίδρυσης σωματείων ¹³	Ν.Δ., 921/1979 Οι συνεταιρισμοί μπορούν να συστήνουν εταιρείες του εμπορικού νόμου Ν. 921/1979 οι συνεταιρισμοί μπορούν να συστήνουν ή να μετέχουν σε ανώνυμες εταιρείες ¹³ Ν. 5289/1931 Περιορισμός πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών σε ένα δήμο ή δυο γειτονικές κοινότητες ¹³ ΝΔ 227/1973 επιβάλλει αναγκαστική συγχώνευση πρωτοβάθμιων σε κάθε κοινότητα και των ενώσεων σε κάθε νομό. Για την ίδρυση ένωσης συνεταιρισμού σε κάθε νόμο απαιτούνται 7 ¹³	Ν.1541/1985 Κλαδικές Οργανώσεις Παραγωγής (ΚΟΠΑΣ), Κλαδικές Οργανώσεις Ενώσεων (ΚΟΠΕΑΣ, Κεντρικές Κλαδικές Οργανώσεις (ΚΚΕΕ), Συνεταιριστικές Εταιρείες σύμφωνα με τον αστικό κώδικα ¹³ Ν.1541/ 1985 Διάλυση κοινοπραξιών, μετατροπή σε αστικές εταιρείες ¹³ Ν. 2169/1993 Αγροτικές Εταιρείες αστικού δικαίου με 51% συνεταιριστικές μετοχές Ν.921/1979 Οι συνεταιρισμοί ορίζονται ως επαγγελματικές οργανώσεις ¹³ Ν.1541/1985 (Αγροτικοί συνεταιρισμοί) Μόνο μια ένωση ανά νομό ¹³	Οι αστικοί συνεταιρισμοί συνεργάζονται μεταξύ τους μέσω της ίδρυσης Ανωνύμων Εταιρειών 3 αστικοί συνεταιρισμοί για ίδρυση ένωσης σε Νομό Οι κλαδικοί συνεταιρισμοί ΟΛΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ μπορούν να ιδρύσουν Ομοσπονδία
	Συνεταιριστική εκπαίδευση	Εκπαίδευση και επιμόρφωση των δασκάλων οι οποίοι υποστηρίζουν την ίδρυση συνεταιρισμών ¹³ Νόμος 4142/1929 Ίδρυση Σχολής Συνεταιριστών ¹³	Συστήνεται τριμελής επιτροπή από το Υπουργείο και την ΑΤΕ και την ΠΑΣΥΓΕΣ ¹³	Ν. 921/1979 Αναφορά καταστατικού σε ποσοστό των κερδών ως εισφορά στην συνεταιριστική εκπαίδευση ¹³	Ν1667/1986 Δημιουργία Υπηρεσίας του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και για την συνεταιριστική εκπαίδευση η οποία δεν λειτουργήσε ποτέ ¹³

Σχόλιο: Η αυτονομία των συνεταιρισμών έναντι του Κράτους εξασθενεί υπό την κηδεμονία της Αγροτικής Τράπεζας για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και της Εθνικής Τράπεζας στις οποίες πρέπει να τοποθετούν μέρος των αποθεματικών τους, χωρίς να μπορούν με αυτά να ασκούν την δική τους επιχειρηματική πολιτική. Η κηδεμονία της Αγροτικής Τράπεζας ως δανειστής αλλά και επόπτης των αγροτικών συνεταιρισμών γεγονός που αποτελεί μια παγκόσμια πρωτοτυπία¹³ παραχώρησης κρατικού ελέγχου σε μια Τράπεζα. Σημειώνεται ότι αν και ο Νόμος 602/1915 εμπνέεται από το Γερμανικό και Αυστριακό συνεταιριστικό δίκαιο δεν εφαρμόστηκε ο θεσμός των Αυτόνομων συνεταιριστικών Τραπεζών οι όποιες ανήκουν στους αγρότες κατά το πρότυπο του συνεταιριστικού μοντέλου Friedrich Wilhelm Raiffeisen.

¹³ Δασκάλου Γ., Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί, σελ. 639.

Το 1982, με τον νόμο 1257/1982, εισάγονται στην νομοθεσία τα διαφορετικά ψηφοδέλτια για τις εκλογές ανάδειξης των μελών των Οργάνων του συνεταιρισμού, ψηφοδέλτια τα οποία πλαισιώνονται από τους εκλεκτούς κομματικών παρατάξεων, αυξάνοντας την εξάρτηση των συνεταιρισμών από τα πολιτικά κόμματα και το Κράτος.

Η παλιότερη προστατευτική διάταξη του νόμου 602/1915 για την μη συμμετοχή στο Δ.Σ. όσων ασκούν ανταγωνιστικές ιδιωτικές δραστηριότητες καταργείται

Σχετικά με την **συνεργασία μεταξύ τους σε κάθετη ολοκλήρωση** η συνεταιριστική νομοθεσία δεν προβλέπει συνεταιριστικά σχήματα συνεργασίας αλλά εταιρείες του εμπορικού νόμου, και στην συνέχεια του αστικού κώδικα, Ανώνυμες Εταιρείες και Ε.Π.Ε. Για την **οριζόντια ολοκλήρωση** μέσω των ενώσεων οι συνεταιρισμοί από ελεύθερα συνεργαζόμενοι μεταξύ τους με την νεώτερη νομοθεσία περιορίζονται σε συνεργαζόμενους ανά, Νομό, Δήμο ή Κοινότητα και οδηγούνται σε αναγκαστικές συγχώνευσης.

Στον τομέα της **συνεταιριστικής εκπαίδευσης** παρατηρείται η ανάθεση της σε κρατικούς φορείς. Αποτελεί εξαίρεση η νομοθεσία του 1979 (Ν. 921) ο οποίος αναφέρεται σε ορισμό εισφοράς σύμφωνα με το καταστατικό υπέρ της συνεταιριστικής εκπαίδευσής.

**Ο συνεταιρισμός ως μια ένωση προσώπων (σωματείο) το οποίο συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους
(Αναφορά στην 1^η Αρχή)**

Συνεταιριστική Ταυτότητα		Περίοδος 1915-1931	Περίοδος 1931-1979	Περίοδος 1979-1999	
		Νόμος 602/1915 και τροποποιήσεις του N.1453/1918, 1688/1919, Ν.Δ. 12-12-1925, Ν. 4055/1929, Ν. 4640/1930, Ν. 5277/1931, Ν. 5289/1931, 5240/1932, Ν.6070/1934, νέος νόμος ο οποίος δεν εφαρμόστηκε Ν.921/1979		Αγροτικοί συνεταιρισμοί N. 1257/1982, Ν. 1541/1986, Ν. 2169/1993, Ν.2810/2000, Ν. 3147/2003, Ν. 3399/2005	Αστικοί συνεταιρισμοί N 1667/1986
Αναφορά στην 1η αρχή Ο συνεταιρισμός ως μια ένωση προσώπων (σωματείο) το οποίο συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους	Ευκολία ίδρυσης συνεταιρισμού	N. 602/1915 Αριθμός μελών 7 ^{old}	N. 5289/1931 Αριθμός μελών 25 N. Δ. 227/73 (Αγροτικοί συνεταιρισμοί) Αριθμός μελών 10 ή 150 για δεύτερο συνεταιρισμό στον ίδιο δήμο ή κοινότητα ^{old}	N. 921/1979 (Αγροτικοί συνεταιρισμοί) Αριθμός μελών 10 ή 100 για δεύτερο συνεταιρισμό στην ίδια περιφέρεια N.1541/1986(Αγροτικοί συνεταιρισμοί) Αριθμός μελών 50 Νόμος 2169/1993 (Αγροτικοί συνεταιρισμοί) Αριθμός μελών 20	N. 1667/1986 (Αστικοί συνεταιρισμοί) 15 ή 100 για καταναλωτικούς ^{old}
	Ευκολία εισόδου	Χαμηλή τιμή μερίδας σε δόσεις (1/10 μερίδας κατά την εγγραφή) ^{old} N. 602 άρθρο 13 Οι γυναίκες γίνονται χωρής την άδεια του γονέα, κηδεμόνα ή συζύγου. (Να σημειώσουμε ότι το δικαίωμα ψήφου των γυναικών στις δημοτικές και εθνικές εκλογές στην Ελλάδα δόθηκε το 1952.)	Χαμηλή τιμή μερίδας σε δόσεις (1/10 μερίδας κατά την εγγραφή) ^{old}	N. 921/1979 (Αγροτικοί συνεταιρισμοί) υποχρεωτική μερίδα 5.000 δρχ N. 1541/1986 (Αγροτικοί συνεταιρισμοί) υποχρεωτική μερίδα 25.000 δρχ N. 2169 /1993 (Αγροτικοί συνεταιρισμοί) υποχρεωτική μερίδα 50.000 δρχ ^{old}	Η τιμή μερίδας ορίζεται από το καταστατικό ^{old} Κάθε νέος συνεταιριστής υποχρεούται να καταβάλει, εκτός από το ποσό της μερίδας του και εισφορά ανάλογη προς την καθαρή περιουσία του συνεταιρισμού, (μετατροπή συνεταιρισμού σε κεφαλαιακή εταιρεία)
	Επίτευξη κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους	Η ενιαία συνεταιριστική νομοθεσία υποστηρίζει συνεταιρισμούς πολλαπλών σκοπών π.χ. καταστατικό δασικού συνεταιρισμού Αθαμανίου 1) Δασοκομικές εργασίες 2) Πίστωση στα μέλη 3) Καταναλωτικός-συνεταιρισμός 4) Κοινοτικά έργα 5) Αξιοποίηση κοινοτικών χώρων	N. 5289/1931 Απαγορεύει στους συνεταιρισμούς να επιβάλλουν εισφορές, συνδρομές εκτός των θεμελιωδών σκοπών του ^{old}	Οι συνεταιρισμοί με διαφορετική συνεταιριστική νομοθεσία για κάθε τύπο συνεταιρισμό δυσκολεύονται να έχουν πολλαπλούς σκοπούς κοινωνικούς, πολιτιστικούς, εκτός του κύριου οικονομικού σκοπού τους.	Δεν υπάρχει περιορισμός συναλλαγών με μη μέλη. Τα μέλη δεν ικανοποιούν κοινές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες. Αποκομίζουν κέρδη από τις συναλλαγές με μη μέλη

Σχόλιο: Η αύξηση των ιδρυτικών μελών από 7 σε 25, 10, 15, 50 ή και 100-150 σε ορισμένες περιπτώσεις, η κατάργηση της δυνατότητας προκαταβολής για την ενταξιακή μερίδα και ορισμός της από το κράτος, σίγουρα **δυσκόλεψαν την ίδρυση συνεταιρισμών.**

Η απαγόρευση στους συνεταιρισμούς να επιβάλλουν εισφορές στα μέλη για σκοπούς εκτός των θεμελιωδών σκοπών του, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι περιορίζει τις επιλογές τους να λειτουργούν ως πολλαπλού σκοπού όπως στην περίπτωση του Δασοκομικού Συνεταιρισμού Αθαμανίου η οποία αναφέρθηκε στην παρουσίαση της περιόδου 1915-1930 δυσχεραίνοντας να λειτουργούν για **να ικανοποιούν κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες των μελών πέραν των οικονομικών.**

Τρίτη περίοδος από το 2000 μέχρι το 2016

Αυτή η περίοδος χαρακτηρίζεται από έντονες αλλαγές κυρίως στην Νομοθεσία για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς με κατευθύνσεις τότε με την προσπάθεια επιστροφής στις συνεταιριστικές αρχές και τότε προς την έντονη εταιρικοποίηση τους.

Ο συνεταιρισμός ως μια δημοκρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση (αναφορά στην 2^η Αρχή)

Ο συνεταιρισμός ως μια συνιδιόκτητη επιχείρηση (αναφορά στην 3^η Αρχή)

Συνεταιριστική Ταυτότητα		Περίοδος 2000 - 2016		
		Αγροτικοί συνεταιρισμοί Ν.2810/2000	Αγροτικοί συνεταιρισμοί Ν.4015/2011 και τροποποιήσεις του	Αγροτικοί συνεταιρισμοί Ν.4384/2016
Αναφορά στην 2η αρχή Ο συνεταιρισμός ως δημοκρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση	Δημοκρατική Διακυβέρνηση	Ν.2810/2000 (Για αγροτικούς συνεταιρισμούς) 1 μέλος μέχρι 3 ψήφου ¹	1 μέλος μέχρι 3 ψήφου ²	1 μέλος 1 ψήφος ³
	Δικαιώματα μειοψηφίας Αυξημένη πλειοψηφία για σημαντικά θέματα	Κατοχυρώνεται η ελάχιστη μειοψηφία των συνταίρων για να τεθεί ένα θέμα στην Γενική συνέλευση (1/5) ⁴ και η αυξημένη πλειοψηφία για την απόφαση για σημαντικά θέματα τα οποία αλλάζουν τις μέχρι τώρα συμφωνίες (2/3) ⁵	Κατοχυρώνεται η ελάχιστη μειοψηφία των συνταίρων για να τεθεί ένα θέμα στην Γενική συνέλευση (1/5) ⁶ και η αυξημένη πλειοψηφία για την απόφαση για σημαντικά θέματα τα οποία αλλάζουν τις μέχρι τώρα συμφωνίες (2/3) ⁷	Κατοχυρώνεται η ελάχιστη μειοψηφία των συνταίρων για να τεθεί ένα θέμα στην Γενική συνέλευση (1/5) και η αυξημένη πλειοψηφία για την απόφαση για σημαντικά θέματα τα οποία αλλάζουν τις μέχρι τώρα συμφωνίες (2/3)
	Εποπτικό Συμβούλιο	Όχι	Ναι	Ναι
Αναφορά στην 3η αρχή Ο συνεταιρισμός ως μια συνιδιόκτητη επιχείρηση	Διανομή πλεονάσματος- κερδών	Καθιέρωση διάκρισης μεταξύ πλεονάσματος στις συναλλαγές με τα μέλη και του κέρδους στις συναλλαγές με τα μη μέλη Ν 2810/2000 (αγροτικοί συνεταιρισμοί) Διατίθεται α) για την ανάπτυξη του συνεταιρισμού, β) στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους γ) για υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη ⁸	Διάκριση μεταξύ πλεονάσματος στις συναλλαγές με τα μέλη και του κέρδους στις συναλλαγές με τα μη μέλη 4015/2011 (αγροτικοί συνεταιρισμοί) Διατίθεται α) για την ανάπτυξη του συνεταιρισμού, β) στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους γ) για υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη ⁹	Διάκριση μεταξύ πλεονάσματος στις συναλλαγές με τα μέλη και του κέρδους στις συναλλαγές με τα μη μέλη Διατίθεται α) για την ανάπτυξη του συνεταιρισμού, β) στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους γ) για υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη δ) 3% για το Ταμείο Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης ¹⁰
	Διάθεση περιουσίας μετά την εκκαθάριση του συνεταιρισμού	Ν 2810/2000 Διατίθεται σύμφωνα με τα όσα ορίζει το καταστατικό ¹¹	4015/2011 Διατίθεται σύμφωνα με τα όσα ορίζει το καταστατικό ¹²	Το υπόλοιπο του ενεργητικού διατίθεται σε άλλον ΑΣ ή για άλλο κοινωνικό σκοπό, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο καταστατικό και δεν διανέμεται στα μέλη. ¹³

Σχόλιο: Σχετικά με τα χαρακτηριστικά του συνεταιρισμού ως **μια συνιδιόκτητη και δημοκρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση** δεν παρατηρείται κάποια μεταβολή στην νομοθεσία εκτός από την μη ύπαρξη Εποπτικού Συμβουλίου στον Νόμο 2810/2000 και την διανομή των πλεονασμάτων για δραστηριότητες οι οποίες εγκρίνονται από τα μέλη και την δημιουργία ταμείου συνεταιριστικής εκπαίδευσης από το 3% των πλεονασμάτων κερδών (Μέχρι σήμερα αυτό το ταμείο είναι ανενεργό).

Σημαντική είναι η Εισφορά του Νόμου 2810/2000 ο οποίος εισάγει την διάκριση για πρώτη φορά στην συνεταιριστική νομοθεσία την διάκριση μεταξύ πλεονάσματος και κέρδους. Τα πλεονάσματα

χρησιμοποιούνται όπως προβλέπουν οι συνεταιριστικές αρχές ενώ τα κέρδη διατίθενται στο αποθεματικό. Το Ταμείο Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης θεσπίσθηκε με τον νόμο 4384/2016

Στους Νόμους Ν2810/2000 και 4015/2011 δεν προβλέπεται η αφιλοκερδής διάθεση του υπολοίπου του ενεργητικού που απομένει στο πέρασ της εκκαθάρισης.

Ο συνεταιρισμός ως μια αυτόνομη Οργάνωση (αναφορά στην 4^η Αρχή)

Ο συνεταιρισμός ως μια ένωση προσώπων (σωματείο) το οποίο συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους (Αναφορά στην 1^η Αρχή)

Συνεταιριστική Ταυτότητα		Περίοδος 2000 - 2016		
		Αγροτικοί συνεταιρισμοί Ν.2810/2000	Αγροτικοί συνεταιρισμοί Ν.4015/2011 και τροποποιήσεις του	Αγροτικοί συνεταιρισμοί Ν.4384/2016, Ν 4492/2017
Αναφορά στην 4η αρχή Ο συνεταιρισμός ως μια αυτόνομη Οργάνωση	Ανεξαρτησία από το Κράτος	Επαναφορά του ενιαίου ψηφοδελτίου	Επαναφορά του ενιαίου ψηφοδελτίου	-
	Ανεξαρτησία από ιδιωτικούς φορείς	Ναι	Ναι	-
	Ελευθερία επιχειρηματικής συνεργασίας τους (οριζόντια ολοκλήρωση)	Ίδρυση Ανωνύμων Εταιρειών ή ΕΠΕ με την πλειοψηφία 51% ⁴⁰	Ορίζει την μετατροπή των Συνεταιριστικών Εταιρειών σε Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις, Κατάργηση δευτεροβαθμίων συνεταιρισμών, συνεργασία συνεταιρισμών μέσω δημιουργίας Ανωνύμων Εταιρειών ⁴¹	Δύο ή περισσότεροι συνεταιρισμοί μπορούν να συστήσουν Κλαδικό Συνεταιρισμό ⁴²
	Ελευθερία δημιουργίας οργανώσεων ανώτερου βαθμού (κάθετη ολοκλήρωση)	Ίδρυση ενώσεων από τουλάχιστον δύο συνεταιρισμούς.		Τρεις βαθμοί Οργάνωσης, (Συνεταιρισμοί , Ομοσπονδίες , Συνομοσπονδία) ⁴³
Συνεταιριστική εκπαίδευση	Η συνεταιριστική εκπαίδευση είναι υποχρέωση της Οργάνωσης Κορυφής (ΠΑΣΕΓΕΣ) ⁴⁴		Δημιουργία Ταμείου Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης χρηματοδοτούμενο από το 3% κάθε συνεταιρισμού ⁴⁵	
Αναφορά στην 1η αρχή Ο συνεταιρισμός ως μια ένωση προσώπων (σωματείο) το οποίο συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους	Ευκολία ίδρυσης συνεταιρισμού	(Αγροτικοί συνεταιρισμοί) Αριθμός ιδρυτικών μελών 7 ⁴⁶	Αριθμός ιδρυτικών μελών 20 Ορίζεται κεφάλαιο 30.000 ευρώ για την ίδρυση συνεταιρισμού, όσο και των ανωνύμων Εταιρειών ⁴⁷	Αριθμός μελών 20, 10 για αλιευτικούς, 5 για γυναικείους ⁴⁸
	Ευκολία εισόδου	Η τιμή μερίδας ορίζεται από το καταστατικό	Η τιμή μερίδας ορίζεται από το καταστατικό	Η τιμή μερίδας ορίζεται από το καταστατικό ή οποία καταβάλετε κατά το 50% κατά την είσοδο ⁴⁹
	Επίτευξη κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους	Οι συνεταιρισμοί με διαφορετική συνεταιριστική νομοθεσία για κάθε τύπο συνεταιρισμό δυσκολεύονται να έχουν πολλαπλούς σκοπούς κοινωνικούς, πολιτιστικούς, εκτός του κύριου οικονομικού σκοπού τους.	Οι συνεταιρισμοί ως μια μορφή Ανώνυμης Εταιρείας δυσκολεύονται να έχουν πολλαπλούς σκοπούς κοινωνικούς, πολιτιστικούς, εκτός του κύριου οικονομικού σκοπού τους.	Δίνεται η δυνατότητα για διάθεση μέρος του πλεονάσματος κερδών για άλλες δραστηριότητες που εγκρίνονται από τα μέλη ⁵⁰

Σχόλιο : Η περίοδος 2000- 2016 χαρακτηρίζεται από αλλαγές στην συνεταιριστική νομοθεσία.

Ο Νόμος 2810/2000 για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς ήταν μια προσπάθεια επαναφοράς των συνεταιριστικών αρχών, με την ενίσχυση της **ανεξαρτησίας των συνεταιρισμών από το κράτος και τον ιδιωτικό τομέα**, μειώνοντας των αριθμό ιδρυτικών μελών σε 7 και δίνονται και πάλι την **δυνατότητα ελεύθερης συνεργασίας** ακόμη και μεταξύ δύο συνεταιρισμών, προσδοκώντας να επαναφέρει την ισορροπία μεταξύ της ενωσιακής και επιχειρηματικής φύσης των συνεταιρισμών. Δεν διακρίνεται η δυνατότητα ο συνεταιρισμός να ικανοποιεί κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες των μελών, αλλά μόνο οικονομικές, καθώς περιορίζεται σε θέματα αγροτικών δραστηριοτήτων.

Στην συνέχεια στον Νόμο 4015/2011 παρατηρείται η έντονη εταιρικοποίηση των συνεταιρισμών καθώς αποδέχεται μόνο τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς και οι υφιστάμενοι ανωτέρου βαθμού

συνεταιριστικοί φορείς όφειλαν να μετατραπούν σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς ή σε ανώνυμες εταιρείες.

Το 2016 ο Νόμος 4384 αποκαθιστά σε μεγάλο βαθμό την ισορροπία μεταξύ της ενωσιακής και επιχειρηματικής φύσης των συνεταιρισμών. Επιτρέπει τη δημιουργία κλαδικών συνεταιρισμών χωρίς περιορισμό μελών. Επιτρέπει την καταβολή του 50% της μερίδας ως προϋπόθεση ένταξης μελών στον συνεταιρισμό ως διευκόλυνση εισόδου και δημιουργεί Ταμείο Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης. Ο αριθμός ιδρυτικών μελών των συνεταιρισμών είναι αρκετά υψηλός (20)

Γενικό σχόλιο για το σύνολο της συνεταιριστικής νομοθεσίας 1915-2016

Ο πρώτος ενιαίος ελληνικός συνεταιριστικός νόμος 602 θεσμοθετήθηκε το 1915 σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα της εποχής υποστηρίζοντας την εύρυθμη και επιτυχημένη λειτουργία των Συνεταιρισμών.

Το 1931 κάτω από την πίεση των ανταγωνιστικών συμφερόντων χονδρεμπορίων και μεσαζόντων καταρτίζονται τροποποιήσεις του ενιαίου συνεταιριστικού νόμου 602 οι οποίες οδήγησαν σε περιορισμούς στην απρόσκοπτη συνεταιριστική ανάπτυξη.

Κύρια χαρακτηριστικά αυτών των νομοθετικών παρεμβάσεων είναι τα εμπόδια τα οποία δημιουργήθηκαν για την σύσταση συνεταιριστικών ενώσεων, αυξάνοντας τον αριθμό των ιδρυτικών μελών, τον περιορισμό του αριθμού ενώσεων ανά περιοχή προσφέροντας ως εναλλακτική για την μεταξύ τους συνεργασία την ίδρυση Ανωνύμων Εταιριών και άλλων εταιρικών μορφών του τομέα της ιδιωτικής οικονομίας .

Αντίστοιχες συνεταιριστικές νομοθεσίες όπως π.χ. της Ισπανίας προβλέπουν συνεταιριστικές μορφές επιχειρήσεις σε όλες τις βαθμίδες συνεργασίας και όχι την προσαρμογή επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα στο συνεταιριστικό μοντέλο όπως συμβαίνει σε χώρες οι οποίες δεν διαθέτουν ειδική συνεταιριστική νομοθεσία.

Γνωρίζουμε ότι σε χώρες της Βόρειας Ευρώπης καθώς δεν υπάρχει ειδική νομοθεσία για τους συνεταιρισμούς, είναι συνήθης η χρήση των εταιρικών σχημάτων του τομέα της ιδιωτικής οικονομίας για την ίδρυση συνεταιρισμών, καταρτίζοντας τις απαραίτητες προσαρμογές στα καταστατικά τους ώστε να βρίσκονται όσο το δυνατόν πιο κοντά στις συνεταιριστικές αρχές, δεν γνωρίζουμε όμως καμιά χώρα η οποία να διαθέτει ειδική νομοθεσία για τους συνεταιρισμούς η οποία να τους προτρέπει να ιδρύσουν Ανώνυμες Εταιρείες και άλλες μορφές επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα, όπως προτρέπει κατά περιόδους η ελληνική συνεταιριστική νομοθεσία. Αντίθετα η Ισπανική Συνεταιριστική νομοθεσία θέτει περιορισμούς στους συνεταιρισμούς να συμμετέχουν σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα σε ποσοστό μεγαλύτερο του 25% (ή 50 % κάτω από προϋποθέσεις) καθώς και απαγορεύει την μετατροπή τους σε άλλους τύπους επιχειρήσεων, εκτός εκτάκτων περιστάσεων .¹⁴

¹⁴ Βάσικη συνεταιριστική νομοθεσία άρθρο 85 και 134 <http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/LawCoop%20Company.pdf>

Η γνώμη μας είναι ότι αυτά τα μοντέλα του τομέα της ιδιωτικής οικονομίας, όσο και να προσαρμοστούν στις συνεταιριστικές αρχές, δεν θωρακίζουν εν τέλη την συνεταιριστική επιχείρηση **ως αυτόνομη, συνιδιοκτήτη και δημοκρατικά ελεγχόμενη**, ούτε θωρακίζουν την ικανότητα των συνεταιρισμών να ικανοποιούν **κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες των μελών εκτός των οικονομικών** καθώς πολλές φορές κατά το παρελθόν πολλές τέτοιες εταιρείες στην Ελλάδα και σε όλο τον κόσμο, άλλαξαν ιδιοκτησία και κατεύθυνση, και εντάχθηκαν στον τομέα της Ιδιωτικής Οικονομίας.

Ο συνεταιριστικός θεσμός στον Νόμο 4430/2016 για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία

Εισαγωγή

Σύμφωνα με όσα υποστηρίχθηκαν ανωτέρω, κατά την ιστορική αναδρομή της συνεταιριστικής νομοθεσίας, ο βαθύς εναγκαλισμός των συνεταιρισμών με εταιρικά σχήματα του τομέα της Ιδιωτικής Οικονομίας διάρκειας 85 ετών (1931-1916) κατέστησε δυσδιάκριτα τα όρια μεταξύ τους.

Η διπλή φύση των συνεταιρισμών δεν είναι γνωστή καθώς κατανοούνται από τους περισσότερους ανθρώπους ως ένας «ιδιόρρυθμος» τύπος επιχείρησης και όχι ως μια ένωση προσώπων (σωματείο) το οποίο ασκεί την επιχειρηματικότητα για να ικανοποιήσει τις κοινωνικές, πολιτιστικές και οικονομικές του ανάγκες.

Αυτό πιστεύουμε ότι διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην κατάρτιση της νομοθεσίας για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία.

Περίοδος 2016 – Σήμερα σχετικά με την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία

Ο νόμος 4430/2016 για την Κοινωνική Αλληλέγγυα Οικονομία επιχειρεί την επαναρρύθμιση του Νόμου 4019 του 2011 για την Κοινωνική Οικονομία.

Στον Νόμο 4430/2016 για την Κοινωνική Αλληλέγγυα Οικονομία μεταξύ των άλλων ορίζεται ως εκπροσωπευτικός της φορέας, η «Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση», στην οποία εφαρμόζονται και διατάξεις του Νόμου 1667 /1985 για τους αστικούς συνεταιρισμούς.

Γνωρίζουμε ότι ο θεσμός των κοινωνικών συνεταιρισμών αναπτύχθηκε από το 1970 και θεσμοθετήθηκε το 1991 στη Ιταλία και επεκτάθηκε σε όλο τον κόσμο σύμφωνα με τα Παγκόσμια

Πρότυπα Κοινωνικών Συνεταιρισμών¹⁵ ως «μια δομή διακυβέρνησης η οποία βασίζεται στην συμμετοχή πολλών ενδιαφερόμενων φορέων ως μέλη (παραγωγούς, χρήστες, εκπροσώπους της τοπικής κοινότητας)» εξασφαλίζοντας τα ενωσιακά του χαρακτηριστικά ως μια association η οποία ικανοποιεί κοινωνικές, πολιτιστικές και οικονομικές ανάγκες (μέσω μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά ελεγχόμενης επιχείρησης).

Αυτή η προϋπόθεση της συμμετοχής των ενδιαφερόμενων φορέων ως μελών, η οποία ορίζει την ενωσιακή φύση των συνεταιρισμών σύμφωνα με την συνεταιριστική ταυτότητα δεν εξασφαλίζεται στην Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση του Ν.4430/2016 παρά την ονομασία της ως «συνεταιριστική».

Σύμφωνα με την έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε από κλιμάκιο νομικών των συνεταιρισμών από όλο τον κόσμο, υπό τον συντονισμό του (τότε) Γενικού Γραμματέα της CICOPA Bruno Roelants, η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση του Νόμου 4430/2016 δεν περιγράφει έναν κοινωνικό ούτε κάποιας άλλης μορφής συνεταιρισμό, καθώς ο νόμος διακρίνεται από σύγχυση μεταξύ των εννοιών κοινωνικός συνεταιρισμός, κοινωνική επιχείρηση και Κοινωνική Οικονομία.¹⁶ . (Παράρτημα II Πίνακες)

Επισημαίνεται ότι:

- Η Ελληνική Κυβέρνηση έχει δηλώσει ότι προωθεί το μοντέλο του κοινωνικού συνεταιρισμού και όχι της κοινωνικής επιχείρησης¹⁷ (Άνω πίνακας από το European Statute For Social And Solidarity-Based Enterprise Antonio Fici for European Parliament DIRECTORATE GENERAL FOR INTERNAL POLICIES POLICY DEPARTMENT C: CITIZENS' RIGHTS AND CONSTITUTIONAL AFFAIRS)
- Η ελληνική κυβέρνηση έχει ψηφίσει και αποδεχτεί την Σύσταση 193/2002 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO) για την εφαρμογή των συνεταιριστικών αρχών στην νομοθεσία για τους συνεταιρισμούς.
- ο σωματειακός χαρακτήρας των συνεταιρισμών προστατεύεται από το Ελληνικό Σύνταγμα τους οποίους τοποθετεί στο ίδιο άρθρο 12 με τα σωματεία και ενώσεις προσώπων καθώς προστατεύεται και από τη χάρτα του ΟΗΕ και της ΕΕ, οι οποίες ορίζουν την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι¹⁸.

¹⁵ Παγκόσμια Πρότυπα Κοινωνικών Συνεταιρισμών

http://www.cicopa.coop/cicopa_old/IMG/pdf/world_standards_of_social_cooperatives_gr-2.pdf

¹⁶ Bruno Roelants Διευθυντής της Διεθνούς Συνεταιριστικής Συμμαχίας

http://www.cicopa.coop/cicopa_old/Technical-brief-on-the-Greek-SSE.html και

¹⁷ Antonio Fici European Statute For Social And Solidarity-Based Enterprise σελ 42. [http://www.diktio-](http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/EuropeanStatuteForSocialAndSolidarity-BasedEnterprise.pdf)

[kapa.dos.gr/keimena/EuropeanStatuteForSocialAndSolidarity-BasedEnterprise.pdf](http://www.diktio-kapa.dos.gr/keimena/EuropeanStatuteForSocialAndSolidarity-BasedEnterprise.pdf)

¹⁸ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ άρθρο 20

http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/grk.pdf

ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ άρθρο 12

http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_el.pdf

Μέλλον

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του Νόμου 4430/2016 οι συνεταιρισμοί δεν εντάσσονται αυτοδίκαια στην Κοινωνική Αλληλέγγυα Οικονομία, θέτοντας κριτήρια τα οποία, η άποψη μας είναι ότι αλλοιώνουν τον χαρακτήρα των συνεταιρισμών μετατρέποντας τους έ σε Κοινωνικές Επιχειρήσεις¹⁹

Αντίστοιχη πρόβλεψη για τα χαρακτηριστικά τα οποία πρέπει να έχει ένας συνεταιρισμό για να ενταχθεί ως φορέας της Κοινωνικής Αλληλέγγυας Οικονομίας ορίζεται επίσης σε προκήρυξη του Συμβούλου του Υπουργείου Εργασίας (Βρετανικό Συμβούλιο), το οποίο ζήτησε ειδικό εμπειρογνώμονα για την «εναρμόνιση του νομικού πλαισίου για τους συνεταιρισμούς»²⁰

Σύμφωνα με την προκήρυξη:

«Προκειμένου να αποφευχθούν αντιφάσεις και λανθασμένη χρήση της έννοιας του φορέα Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας καθώς και του νομοθετικού πλαισίου, ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να

¹⁹1.«Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας» είναι:

α. Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις του άρθρου 14,

β. οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.) που διέπονται από το άρθρο 12 του Ν. 2716/1999 (Α' 96), συμπληρωματικά από τις διατάξεις του Ν. 1667/1986 (Α'196), του άρθρου 12 του Ν. 3842/2010 (Α' 58) και του παρόντος νόμου,

γ. οι Συνεταιρισμοί Εργαζομένων, που συστήνονται με το άρθρο 24,

δ. οποιοδήποτε άλλο μη μονοπρόσωπο νομικό πρόσωπο, εφόσον έχει αποκτήσει νομική προσωπικότητα, όπως ιδίως αγροτικοί συνεταιρισμοί του Ν. 4384/2016 (Α' 78), αστικοί συνεταιρισμοί του Ν. 1667/1986, Αστικές Εταιρίες των άρθρων 741 επ. του Α.Κ., εφόσον σωρευτικά συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις: αα) Αναπτύσσει δραστηριότητες συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας, όπως ορίζονται στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 2.

ββ) Μεριμνά για την πληροφόρηση και τη συμμετοχή των μελών του και εφαρμόζει δημοκρατικό σύστημα λήψης αποφάσεων, σύμφωνα με την αρχή ένα μέλος μία ψήφος, ανεξάρτητα από τη συνεισφορά κάθε μέλους.

γγ) Το καταστατικό του προβλέπει περιορισμούς στη διανομή του ως εξής:

1.ποσοστό τουλάχιστον 5% διατίθεται για το σχηματισμό αποθεματικού,

ii.ποσοστό έως 35% αποδίδεται στους εργαζόμενους του Φορέα, εκτός κι αν τα 2/3 των μελών της Γενικής Συνέλευσης αποφασίσουν αιτιολογημένα τη διάθεση του ποσοστού αυτού σε δραστηριότητες του στοιχείου iii,

iii.το υπόλοιπο διατίθεται για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη διεύρυνση της παραγωγικής του δραστηριότητας. ...

4.Ο Φορέας Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας υποχρεούται, από τη δεύτερη χρήση λειτουργίας του, να παρουσιάζει ετήσια δαπάνη μισθοδοσίας τουλάχιστον ίση με το 25% του κύκλου εργασιών της προηγούμενης χρήσης του. Η υποχρέωση αυτή αφορά τους Φορείς με κύκλο εργασιών και έσοδα επιχορηγήσεων της προηγούμενης ετήσιας χρήσης μεγαλύτερα από το 300 % του ετήσιου κόστους μισθοδοτικής δαπάνης ενός υπαλλήλου πλήρους απασχόλησης, με βάση τον κατώτατο νομοθετημένο μισθό χωρίς επιδόματα. Ο ετήσιος κύκλος εργασιών λαμβάνεται, όπως ορίζεται στο Παράρτημα Α' του Ν. 4308/2014 (Α' 251).

²⁰ <https://www.britishcouncil.gr/sites/default/files/request-for-proposal-harmonisation-july-2017-gr.pdf>

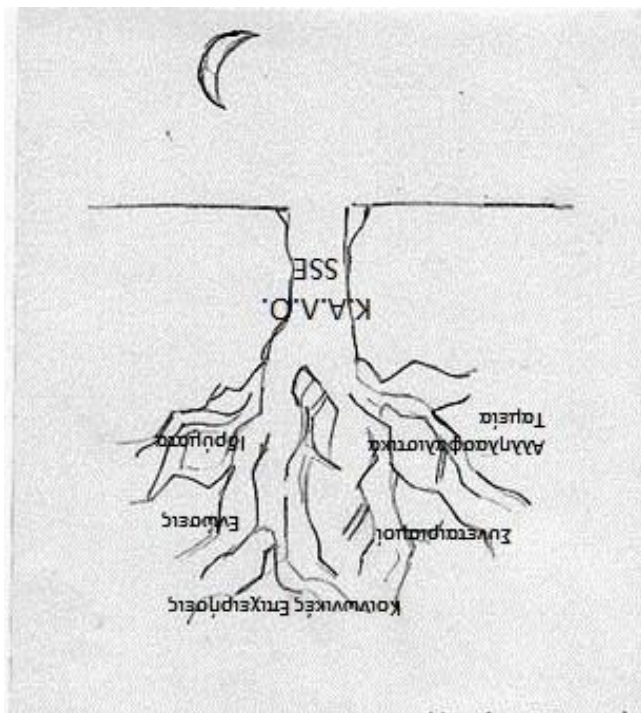
δοθεί στα βασικά χαρακτηριστικά που απαιτούνται προκειμένου να χαρακτηριστεί ένας συνεταιρισμός ως φορέας της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (π.χ. συλλογικός και κοινωνικός αντίκτυπος, βιωσιμότητα, επιχειρηματικό μοντέλο και δημοκρατική διακυβέρνηση).

Οι συστάσεις θα πρέπει να διαμορφωθούν σύμφωνα με τον νέο νόμο 4430/2016 για τις Κοινωνικές Επιχειρήσεις»

Είναι σαφές ότι το Υπουργείο Εργασίας ταυτίζει την έννοια του Φορέα Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας με την έννοια της Κοινωνικής Επιχείρησης, και όλοι οι φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας πρέπει να μετατραπούν σε Κοινωνικές Επιχειρήσεις, χάνοντας έτσι οι συνεταιρισμοί, την διπλή τους φύση ως ενώσεις (σωματειακού τύπου) και παράλληλα ως επιχειρήσεις.

Εάν η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία ήταν ένα δέντρο με κλαδιά τους συνεταιρισμούς, τα ταμεία αλληλοσφάλισης, τις ενώσεις, τα ιδρύματα, τις νέες μορφές κοινωνικών επιχειρήσεων και άλλων άτυπων σχημάτων, το Υπουργείο Εργασίας φαίνεται να επιθυμεί να αναποδογυρίσει αυτό το δέντρο να το ξαναριζώσει στην συνέχεια, μόνο σε ένα του κλαδί, αυτό της Κοινωνικής Επιχείρησης.

Εκφράζοντας την ανησυχία μας για το μέλλον των συνεταιρισμών στην Ελλάδα, καθώς φαίνεται ότι δεν θα υπάρχουν και θα αντικατασταθούν από κοινωνικές επιχειρήσεις, παρακαλούμε για την βοήθεια της Διεθνούς Συνεταιριστικής Νομικής Κοινότητας.

Βιβλιογραφία- Αναφορές

Hagen Henry κατευθυντήριες γραμμές για την Συνεταιριστική νομοθεσία 3^η έκδοση Hagen Henry (ILO)

European Statute For Social And Solidarity-Based Enterprise Antonio Fici

CICOPA news Technical Brief on the Greece Bruno Roelants

Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία γ' Έκδοση κ. Παπαγεωργίου

Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου

Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα Α. Κλίμης Τόμος 2

Παγκοσμιοποίηση και Κοινωνική Οικονομία Πρακτικά Συνεδρίου του Τμήματος Στελεχών Οργανώσεων και Εκμεταλλεύσεων 22-24 Οκτωβρίου 1999

Καταστατικό Αναγκαστικού Συνεταιρισμού Διαχείρισης Συνιδιοκτησίας Δάσους και Χορτονομής Αθαμανίου και κ. Αθαμανίου Αρτας ΣΥΝ.ΠΕ.

Σύνταγμα της Ελλάδος

Παγκόσμια Πρότυπα Κοινωνικών Συνεταιρισμών CICOPA

Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σύσταση 193/2002 Διεθνές Οργάνωση Εργασίας

Νομός 602/1915 Περί συνεταιρισμών

Νομός 602/1915 Περί συνεταιρισμών (1932) Αγροτική Συνεταιριστική Τράπεζα Ελλάδος

Νομός 602/1915 Περί συνεταιρισμών (1961) Δημητρίου Ι. Ιωάννου

Νόμος 1667/1985 Περί αστικών συνεταιρισμών

Νόμος 4051/2011 Για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς

Νόμος 4384/2016 Για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς

Παράρτημα Ι

**Πίνακες συνοπτικής περιγραφής περιόδων
Ελληνικής Συνεταιριστικής Νομοθεσίας
(Σε ευδιάκριτη μορφή)**

Συνεταιριστική Ταυτότητα		Περίοδος 1915-1930	Περίοδος 1931-1979	Περίοδος 1979-1999	
		Νόμος 602/1915 και τροποποιήσεις του Ν.1453/1918, 1688/1919, Ν.Δ. 12-12-1925, Ν, 4055/1929, Ν. 4640/1930, Ν. 5277/1931, Ν. 5289/1931, 5240/1932, Ν.6070/1934, νέος νόμος ο οποίος δεν εφαρμόστηκε Ν.921/1979		Αγροτικοί συνεταιρισμοί Ν. 1257/1982, Ν. 1541/ 1986, Ν. 2169/1993, Ν.2810/2000, Ν. 3147/2003, Ν. 3399/2005	Αστικοί συνεταιρισμοί Ν 1667/1986
Αναφορά στην 2η αρχή Ο συνεταιρισμός ως δημοκρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση	Δημοκρατική Διακυβέρνηση	1 μέλος/1 ψήφος , με προϋποθέσεις 2 ¹ Ν.Δ. 12.12.1925, μέχρι 5 ψήφους για συνεταιρισμούς οινοποιητικούς, ελαιουργικούς, τυροκομικούς και επεξεργασίας σπωρ/κών αν προβλέπεται από το καταστατικό	Ν. 921/1979 (Για αγροτικούς συνεταιρισμούς) 1 μέλος με προϋποθέσεις μέχρι 3 ψήφους ⁱⁱ	Ν. 1541/85 1 μέλος/1 ψήφος Ν. 2169/1993 1 μέλος με προϋποθέσεις μέχρι 2 ψήφους	Ν 1667 /1986 1 μέλος μέχρι 5 ψήφους,
	Δικαιώματα μειοψηφίας Αυξημένη πλειοψηφία για σημαντικά θέματα	Κατοχυρώνεται η ελάχιστη μειοψηφία των συνεταίρων για να τεθεί ένα θέμα στην Γενική συνέλευση (1/20) ⁱⁱⁱ και Η αυξημένη πλειοψηφία για την απόφαση για σημαντικά θέματα τα οποία αλλάζουν τις μέχρι τώρα συμφωνίες (3/4) ^{iv}	Κατοχυρώνεται η ελάχιστη μειοψηφία των συνεταίρων για να τεθεί ένα θέμα στην Γενική συνέλευση(1/20) ^v ή (1/10 ΝΔ227/1973 Ν.921/1979) ^{3 vi vii} και η αυξημένη πλειοψηφία για την απόφαση για σημαντικά θέματα τα οποία αλλάζουν τις μέχρι τώρα συμφωνίες (3/4) ^{viii}	Κατοχυρώνεται η ελάχιστη μειοψηφία των συνεταίρων για να τεθεί ένα θέμα στην Γενική συνέλευση (1/5) ^{ix} και η αυξημένη πλειοψηφία για την απόφαση για σημαντικά θέματα τα οποία αλλάζουν τις μέχρι τώρα συμφωνίες (2/3) ^x	Κατοχυρώνεται η ελάχιστη μειοψηφία των συνεταίρων για να τεθεί ένα θέμα στην Γενική συνέλευση (1/10) ^{xi} και η αυξημένη πλειοψηφία για την απόφαση για σημαντικά θέματα τα οποία αλλάζουν τις μέχρι τώρα συμφωνίες (2/3) ^{xii}
	Εποπτικό Συμβούλιο	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι με πάνω από 25 μέλη
Αναφορά στην 3η αρχή Ο συνεταιρισμός ως μια συνιδιόκτητη επιχείρηση	Διανομή πλεονάσματος- κερδών	Διανομή ανάλογα με την αξία των συναλλαγών των μελών ^{xiii}	Ν.Δ. 227/1973 Διανομή ανάλογα με την αξία των συναλλαγών των μελών Η και ανάλογα με τις υποχρεωτικές μερίδες 921/1979 Διανομή ανάλογα με το ύψος των συναλλαγών ^{xiv}	Ν. 1541/1985 Διανομή όπως ορίζει το καταστατικό ^{xv} Ν. 2169/93 Το ½ ανάλογα με τον αριθμό μερίδων το υπόλοιπο ανάλογα με το ύψος συναλλαγών ^{xvi}	Ν 1667/1986 Το ½ ανάλογα με τον αριθμό μερίδων το υπόλοιπο ανάλογα με το ύψος συναλλαγών, αν δεν ορίζει αλλιώς το καταστατικό ^{xvii} Απόκτηση μέχρι 100 μερίδων για καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, και μέχρι 1500 για πιστωτικούς συνεταιρισμούς ^{xviii}
	Διάθεση περιουσίας μετά την εκκαθάριση του συνεταιρισμού	Διανομή στα υπάρχοντα μέλη εφόσον δεν ορίζεται άλλος τρόπος από το καταστατικό ^{xix}	Ν.Δ. 227//1973 Απόδοση μόνο της αξίας της μερίδας , το υπόλοιπο στην Ομοσπονδία συνεταιρισμών ^{xx}	Ν 1541/85 Αποδίδετε σε Ένωση συνεταιρισμών	Ν 1667 /1986 Διανομή στα υπάρχοντα μέλη εφόσον δεν ορίζεται άλλος τρόπος από το καταστατικό ^{xxi}

Συνεταιριστική Ταυτότητα		Περίοδος 1915-1931	Περίοδος 1931-1979	Περίοδος 1979-1999	
		Νόμος 602/1915 και τροποποιήσεις του Ν.1453/1918, 1688/1919, Ν.Δ. 12-12-1925, Ν, 4055/1929, Ν. 4640/1930, Ν. 5277/1931, Ν. 5289/1931, 5240/1932, Ν.6070/1934, νέος νόμος ο οποίος δεν εφαρμόστηκε Ν.921/1979		Αγροτικοί συνεταιρισμοί Ν. 1257/1982, Ν. 1541/ 1986, Ν. 2169/1993, Ν.2810/2000, Ν. 3147/2003, Ν. 3399/2005	Αστικοί συνεταιρισμοί Ν 1667/1986
Αναφορά στην 4η αρχή Ο συνεταιρισμός ως μια αυτόνομη Οργάνωση	Ανεξαρτησία από το Κράτος	Το Πρωτοδικείο μεσολαβεί σε ελάχιστες περιπτώσεις, (επικύρωση καταστατικού, τροποποιήσεις του, οι μεταβολές των μελών του, η σύνθεση των συμβουλίων, ισολογισμός, ο λογαριασμός κερδών-ζημιών, απολογισμός), απόφαση διάλυσης συνεταιρισμού, πτώχευση ^{xxii} Ν. 4432 /1929 Ίδρυση ΑΤΕ ως Κρατικός επόπτης και ταυτόχρονα δανειστής	5289/1931 Το αποθεματικό κεφάλαιο των γεωργικών συνεταιρισμών δεν χρησιμοποιείται στις εργασίες του συνεταιρισμού , αλλά κατατίθεται στην Κρατική Αγροτική Τράπεζα ^{xxiii} Ν.6070/1934 Τα ¼ του ετήσιου αποθεματικού των αστικών συνεταιρισμών κατατίθεται στην Τράπεζα της Ελλάδας ^{xxiv}	Ν.1257/1981 και 1541/ 1986 Κατάργηση ενιαίου ψηφοδελτίου, Εισάγονται διαφορετικά κομματικών παρατάξεων , οι ανεξάρτητοι υποψήφιοι αποκλείονται από την δεύτερη και τρίτη κατανομή ^{xxv} Επαναφορά του ενιαίου ψηφοδελτίου στους επομένους νόμος Ν.1541/1985 καταργείται η εποπτεία της ΑΤΕ στους Αγροτικούς συνεταιρισμούς ^{xxvi}	Ναι
	Ανεξαρτησία από ιδιωτικούς φορείς	ΝΔ 12-12-1925 Απαγόρευση συμμετοχής στο Δ.Σ. προσώπων που ασκούν ταυτόσημους σκοπούς με αυτούς του συνεταιρισμού ^{xxvii}	Ν. 6070/1934 Επιτρέπει την συμμετοχή έμπορων και παντοπωλών στην διοίκηση αστικών συνεταιρίων ^{xxviii}	Ναι	Ναι
	Ελευθερία επιχειρηματικής συνεργασίας τους (οριζόντια ολοκλήρωση) Ελευθερία δημιουργίας οργανώσεων ανώτερου βαθμού (κάθετη ολοκλήρωση)	Ν .602/1915 άρθρο 85 Δύο ή περισσότεροι συνεταιρισμοί μπορούν να ιδρύσουν ένωση ή Κεντρικό Σύνδεσμο. ^{xxix} Ν.Δ. 12-12-1925 Δυνατότητα ίδρυσης σωματείων ^{xxx}	Ν.Δ.. 921/1979 Οι συνεταιρισμοί μπορούν να συστήνουν εταιρείες του εμπορικού νόμου Ν. 921/1979 οι συνεταιρισμοί μπορούν να συστήνουν ή να μετέχουν σε ανώνυμες εταιρείες ^{xxxi} Ν. 5289/1931 Περιορισμός πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών σε ένα Δήμο ή δυο γειτονικές κοινότητες ^{xxxii} ΝΔ 227/1973 επιβάλει αναγκαστική συγχώνευση πρωτοβάθμιων σε κάθε κοινότητα και των ενώσεων σε κάθε νομό. Για την ίδρυση ένωσης συνεταιρισμού σε κάθε νόμο απαιτούνται 7 ^{xxxiii}	Ν.1541/1985 Κλαδικές Οργανώσεις Παραγωγής (ΚΟΠΑΣ), Κλαδικές Οργανώσεις Ενώσεων (ΚΟΠΕΑΣ, Κεντρικές Κλαδικές Οργανώσεις (ΚΚΣΕ), Συνεταιριστικές Εταιρείες σύμφωνα με τον αστικό κώδικα ^{xxxiv} Ν1541/ 1985 Διάλυση κοινοπραξιών, μετατροπή σε αστικές εταιρίες ^{xxxv} Ν. 2169/1993 Αγροτικές Εταιρείες αστικού δικαίου με 51% συνεταιριστικές μετοχές ς Ν.921/1979 Οι συνεταιρισμοί ορίζονται ως επαγγελματικές οργανώσεις ^{xxxvi} Ν.1541/1985 (Αγροτικοί συνεταιρισμοί) Μόνο μια ένωση ανά νομό ^{xxxvii}	Οι αστικοί συνεταιρισμοί συνεργάζονται μεταξύ τους μέσω της ίδρυσης Ανωνύμων Εταιρειών 5 αστικοί συνεταιρισμοί για ίδρυση ένωσης σε Νομό Οι κλαδικοί συνεταιρισμοί ΟΛΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ μπορούν να ιδρύσουν Ομοσπονδία
	Συνεταιριστική εκπαίδευση	Εκπαίδευση και επιβράβευση των δασκάλων οι οποίοι υποστηρίζουν την ίδρυση συνεταιρισμών ^{xxxviii} Νόμος 4142/1929 ίδρυση Σχολής Συνεταιριστών ^{xxxix}	Συστήνεται τριμελής επιτροπή από το Υπουργείο και την ΑΤΕ και την ΠΑΣΥΓΕΣ ^{xl}	Ν. 921/1979 Αναφορά καταστατικού σε ποσοστό των κερδών ως εισφορά στην συνεταιριστική εκπαίδευση ^{xli}	Ν1667/1986 Δημιουργία Υπηρεσίας του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και για την συνεταιριστική εκπαίδευση η οποία δεν λειτουργήσει ποτέ ^{xlii}

Συνεταιριστική Ταυτότητα		Περίοδος 1915-1931	Περίοδος 1931-1979	Περίοδος 1979-1999	
		Νόμος 602/1915 και τροποποιήσεις του Ν.1453/1918, 1688/1919, Ν.Δ. 12-12-1925, Ν, 4055/1929, Ν. 4640/1930, Ν. 5277/1931, Ν. 5289/1931, 5240/1932, Ν.6070/1934, νέος νόμος ο οποίος δεν εφαρμόστηκε Ν.921/1979		Αγροτικοί συνεταιρισμοί Ν. 1257/1982, Ν. 1541/ 1986, Ν. 2169/1993, Ν.2810/2000, Ν. 3147/2003, Ν. 3399/2005	Αστικοί συνεταιρισμοί Ν 1667/1986
Αναφορά στην 1η αρχή Ο συνεταιρισμός ως μια ένωση προσώπων (σωματείο) το οποίο συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους	Ευκολία ίδρυσης συνεταιρισμού	Ν. 602/1915 Αριθμός μελών 7 ^{xliii}	Ν. 5289/1931 Αριθμός μελών 25 Ν. Δ. 227/73 (Αγροτικοί συνεταιρισμοί)Αριθμός μελών 10 ή 150 για δεύτερο συνεταιρισμό στον ίδιο δήμο ή κοινότητα ^{xliv}	Ν. 921/1979 (Αγροτικοί συνεταιρισμοί)Αριθμός μελών 10 ή 100 για δεύτερο συνεταιρισμό στην ίδια περιφέρεια Ν.1541/1986(Αγροτικοί συνεταιρισμοί) Αριθμός μελών 50 Νόμος 2169/1993 (Αγροτικοί συνεταιρισμοί)Αριθμός μελών 20	Ν. 1667/1986 (Αστικοί συνεταιρισμοί) 15 ή 100 για καταναλωτικούς ^{xlv}
	Ευκολία εισόδου	Χαμηλή τιμή μερίδας σε δόσεις (1/10 μερίδας κατά την εγγραφή) ^{xlvi} Ν. 602 άρθρο 13 Οι γυναίκες γίνονται χωρίς την άδεια του γονέα, κηδεμόνα ή συζύγου. (Να σημειώσουμε ότι το δικαίωμα ψήφου των γυναικών στις δημοτικές και εθνικές εκλογές στην Ελλάδα δόθηκε το 1952.)	Χαμηλή τιμή μερίδας σε δόσεις (1/10 μερίδας κατά την εγγραφή) ^{xlvii}	Ν. 921/1979 (Αγροτικοί συνεταιρισμοί) υποχρεωτική μερίδα 5.000 δρχ Ν. 1541/1986 (Αγροτικοί συνεταιρισμοί) υποχρεωτική μερίδα 25.000 δρχ Ν. 2169 /1993 (Αγροτικοί συνεταιρισμοί) υποχρεωτικοί μερίδα 50.000 δρχ ^{xlviii}	Η τιμή μερίδας ορίζεται από το καταστατικό ^{xlix} Κάθε νέος συνεταιίρος υποχρεούται να καταβάλει, εκτός από το ποσό της μερίδας του και εισφορά ανάλογη προς την καθαρή περιουσία του συνεταιρισμού, ^l (μετατροπή συνεταιρισμού σ ε κεφαλαιακή εταιρεία)
	Επίτευξη κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους	Η ενιαία συνεταιριστική νομοθεσία υποστηρίζει συνεταιρισμούς πολλαπλών σκοπών π.χ. καταστατικό δασικού συνεταιρισμού Αθαμανίου 1) Δασοκομικές εργασίες 2) Πίστωση στα μέλη 3) Καταναλωτικός-συνεταιρισμός 4) Κοινοτικά έργα 5) Αξιοποίηση κοινοτικών χώρων	Ν. 5289/1931 Απαγορεύει στους συνεταιρισμούς να επιβάλλουν εισφορές, συνδρομές εκτός των θεμελιωδών σκοπών του ^{li}	Οι συνεταιρισμοί με διαφορετική συνεταιριστική νομοθεσία για κάθε τύπο συνεταιρισμό δυσκολεύονται να έχουν πολλαπλούς σκοπούς κοινωνικούς, πολιτιστικούς, εκτός του κύριου οικονομικού σκοπού τους.	Δεν υπάρχει περιορισμός συναλλαγών με μη μέλη. Τα μέλη δεν ικανοποιούν κοινές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες. Αποκομίζουν κέρδη από τις συναλλαγές με μη μέλη

ⁱ Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος

ⁱⁱ Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος

ⁱⁱⁱ Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 159

^{iv} Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 162

^v Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 159

^{vi} Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 180

^{vii} Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 196

-
- viii Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 162
- ix Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 246
- x Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 221
- xi Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 264
- xii Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 257
- xiii Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος
- xiv Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος
- xv Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος
- xvi Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος
- xvii Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος
- xviii Νόμος 1667/1985 άρθρο 3
- xix Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος
- xx Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος
- xxi Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος
- xxii Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 165
- xxiii Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 140
- xxiv Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ. 140
- xxv Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 282
- xxvi ^{xxvi} Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 567
- xxvii Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 141
- xxviii Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ. 142
- xxix Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ. 152
- xxx Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 153
- xxxi Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 του Παραρτήματος
- xxxii Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 134
- xxxiii Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 280
- xxxiv Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 230, 232-234
- xxxv Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 241
- xxxvi Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 281 Νόμος 921/1979 Άρθρο 62
- xxxvii Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 του Παραρτήματος
- xxxviii Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 154
- xxxix Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα Κλήμης Β Τόμος σελ. 263
- xl Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 177
- xli Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 193
- xliv Νόμος 1667 άρθρο 13
- xliv Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 157
- xliv Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 168
- xlv Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος
- xlvi Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 157
- xlvii Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 157
- xlviii Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος
- xlix Νόμος 1667/1985 άρθρο 3
- ¹ Νόμος 1667/1985 άρθρο 4
- ⁱⁱ Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ. 140

Συνεταιριστική Ταυτότητα		Περίοδος 2000 - 2016		
		Αγροτικοί συνεταιρισμοί N.2810/2000	Αγροτικοί συνεταιρισμοί N.4015/2011 και τροποποιήσεις του	Αγροτικοί συνεταιρισμοί N.4384/2016
Αναφορά στην 2η αρχή Ο συνεταιρισμός ως δημοκρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση	Δημοκρατική Διακυβέρνηση	N.2810/2000 (Για αγροτικούς συνεταιρισμούς) 1 μέλος μέχρι 3 ψήφου ⁱ	1 μέλος μέχρι 3 ψήφου ⁱⁱ	1 μέλος 1 ψήφος ⁱⁱⁱ
	Δικαιώματα μειοψηφίας Αυξημένη πλειοψηφία για σημαντικά θέματα	Κατοχυρώνεται η ελάχιστη μειοψηφία των συνταίρων για να τεθεί ένα θέμα στην Γενική συνέλευση (1/5) ^{iv} και η αυξημένη πλειοψηφία για την απόφαση για σημαντικά θέματα τα οποία αλλάζουν τις μέχρι τώρα συμφωνίες (2/3) ^v	Κατοχυρώνεται η ελάχιστη μειοψηφία των συνταίρων για να τεθεί ένα θέμα στην Γενική συνέλευση (1/5) ^{vi} και η αυξημένη πλειοψηφία για την απόφαση για σημαντικά θέματα τα οποία αλλάζουν τις μέχρι τώρα συμφωνίες (2/3) ^{vii}	Κατοχυρώνεται η ελάχιστη μειοψηφία των συνταίρων για να τεθεί ένα θέμα στην Γενική συνέλευση (1/5) και η αυξημένη πλειοψηφία για την απόφαση για σημαντικά θέματα τα οποία αλλάζουν τις μέχρι τώρα συμφωνίες (2/3)
	Εποπτικό Συμβούλιο	Όχι	Ναι	Ναι
Αναφορά στην 3η αρχή Ο συνεταιρισμός ως μια συνιδιόκτητη επιχείρηση	Διανομή πλεονάσματος- κερδών	Καθιέρωση διάκρισης μεταξύ πλεονάσματος στις συναλλαγές με τα μέλη και του κέρδους στις συναλλαγές με τα μη μέλη N 2810/2000 (αγροτικοί συνεταιρισμοί) Διατίθεται α) για την ανάπτυξη του συνεταιρισμού, β) στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους γ) για υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη ^{viii}	Διάκριση μεταξύ πλεονάσματος στις συναλλαγές με τα μέλη και του κέρδους στις συναλλαγές με τα μη μέλη 4015/2011 (αγροτικοί συνεταιρισμοί) Διατίθεται α) για την ανάπτυξη του συνεταιρισμού, β) στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους γ) για υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη ^{ix}	Διάκριση μεταξύ πλεονάσματος στις συναλλαγές με τα μέλη και του κέρδους στις συναλλαγές με τα μη μέλη Διατίθεται α) για την ανάπτυξη του συνεταιρισμού, β) στα μέλη ανάλογα με τις συναλλαγές τους γ) για υποστήριξη άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη δ) 3% για το Ταμείο Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης ^x
	Διάθεση περιουσίας μετά την εκκαθάριση του συνεταιρισμού	N 2810/2000 Διατίθεται σύμφωνα με τα όσα ορίζει το καταστατικό ^{xi}	4015/2011 Διατίθεται σύμφωνα με τα όσα ορίζει το καταστατικό ^{xii}	Το υπόλοιπο του ενεργητικού διατίθεται σε άλλον ΑΣ ή για άλλο κοινωνικό σκοπό, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο καταστατικό και δεν διανέμεται στα μέλη. ^{xiii}

Συνεταιριστική Ταυτότητα		Περίοδος 2000 - 2016		
		Αγροτικοί συνεταιρισμοί Ν.2810/2000	Αγροτικοί συνεταιρισμοί Ν.4015/2011 και τροποποιήσεις του	Αγροτικοί συνεταιρισμοί Ν.4384/2016, Ν 4492/2017
Αναφορά στην 4η αρχή Ο συνεταιρισμός ως μια αυτόνομη Οργάνωση	Ανεξαρτησία από το Κράτος	Επαναφορά του ενιαίου ψηφοδελτίου	Επαναφορά του ενιαίου ψηφοδελτίου	-
	Ανεξαρτησία από ιδιωτικούς φορείς	Ναι	Ναι	-
	Ελευθερία επιχειρηματικής συνεργασίας τους (οριζόντια ολοκλήρωση)	Ίδρυση Αωνόμων Εταιρειών ή ΕΠΕ με την πλειοψηφία 51% ^{xiv}	Ορίζει την μετατροπή των Συνεταιριστικών Εταιρειών σε Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις, Κατάργηση δευτεροβαθμίων συνεταιρισμών, συνεργασία συνεταιρισμών μέσω δημιουργίας Αωνόμων Εταιρειών ^{xv}	Δύο ή περισσότεροι συνεταιρισμοί μπορούν να συστήσουν Κλαδικό Συνεταιρισμό ^{xvi}
	Ελευθερία δημιουργίας οργανώσεων ανώτερου βαθμού (κάθετη ολοκλήρωση)	Ίδρυση ενώσεων από τουλάχιστον δύο συνεταιρισμούς.		Τρεις βαθμοί Οργάνωσης, (Συνεταιρισμοί, Ομοσπονδίες, Συνομοσπονδία) ^{xvii}
	Συνεταιριστική εκπαίδευση	Η συνεταιριστική εκπαίδευση είναι υποχρέωση της Οργάνωσης Κορυφής (ΠΑΣΕΓΕΣ) ^{xviii}		Δημιουργία Ταμείου Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης χρηματοδοτούμενο από το 3% κάθε συνεταιρισμού ^{xix}
Αναφορά στην 1η αρχή Ο συνεταιρισμός ως μια ένωση προσώπων (σωματείο) το οποίο συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους	Ευκολία ίδρυσης συνεταιρισμού	(Αγροτικοί συνεταιρισμοί) Αριθμός ιδρυτικών μελών 7 ^{xx}	Αριθμός ιδρυτικών μελών 20 Ορίζεται κεφάλαιο 30.000 ευρώ για την ίδρυση συνεταιρισμού, όσο και των αωνόμων Εταιρειών ^{xxi}	Αριθμός μελών 20, 10 για αλιευτικούς, 5 για γυναικείους ^{xxii}
	Ευκολία εισόδου	Η τιμή μερίδας ορίζεται από το καταστατικό	Η τιμή μερίδας ορίζεται από το καταστατικό	Η τιμή μερίδας ορίζεται από το καταστατικό ή οποία καταβάλετε κατά το 50% κατά την είσοδο ^{xxiii}
	Επίτευξη κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους	Οι συνεταιρισμοί με διαφορετική συνεταιριστική νομοθεσία για κάθε τύπο συνεταιρισμό δυσκολεύονται να έχουν πολλαπλούς σκοπούς κοινωνικούς, πολιτιστικούς, εκτός του κύριου οικονομικού σκοπού τους.	Οι συνεταιρισμοί ως μια μορφή Ανώνυμης Εταιρείας δυσκολεύονται να έχουν πολλαπλούς σκοπούς κοινωνικούς, πολιτιστικούς, εκτός του κύριου οικονομικού σκοπού τους.	Δίνεται η δυνατότητα για διάθεση μέρος του πλεονάσματος κερδών για άλλες δραστηριότητες που εγκρίνονται από τα μέλη ^{xxiv}

-
- ⁱ Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος
- ⁱⁱ Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος
- ⁱⁱⁱ Ν.4384 άρθρο 9
- ^{iv} Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 246
- ^v Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 221
- ^{vi} Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 246
- ^{vii} Αστικοί και Γεωργικοί συνεταιρισμοί Γ. Δασκάλου σελ 221
- ^{viii} Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 312
- ^{ix} Ν.4051/2011 άρθρο 23
- ^x Ν.4384/2011 άρθρο 27
- ^{xi} Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος
- ^{xii} Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος
- ^{xiii} Ν.4384/2011 άρθρο 27
- ^{xiv} Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος
- ^{xv} Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία Κ. Παπαγεωργίου σελ. 88-92 Παραρτήματος
- ^{xvi} Ν.4384/2016 άρθρο 61
- ^{xvii} Ν. 4384 άρθρο 31^α, προστέθηκε με το άρθρο 13 παρ.2 Ν.4492/2017,ΦΕΚ Α 156/18.10.2017
- ^{xviii} Νόμος 2810 άρθρο 33
- ^{xix} Ν.4384/2011 άρθρο 23
- ^{xx} Ν.2810/2000 άρθρο 3
- ^{xxi} Ν.4051/2011 άρθρο 8
- ^{xxii} Ν.4384/2011 άρθρο 20
- ^{xxiii} Ν.4384/2011 άρθρο 5
- ^{xxiv} Ν.4384/2011 άρθρο 23

Παράρτημα II

ANNEX

Table 1: Laws on Social Enterprise in EU Member States

Country	Law	Subject
Belgium	Articles 661 ff., on the <i>société à finalité sociale</i> (social purpose society, or SFS), of the Company Code of 1999 (already provided for by Law, 13 April 1995, subsequently repealed)	Social Purpose Society
Croatia	Art. 66 on <i>socialne zadruge</i> (social cooperatives), of Law of 11 March 2011, no. 764, on cooperatives	Social Cooperative
Czech Republic	Articles 758 ff., on <i>sociální družstvo</i> (social cooperative), of Law no. 90/2012 on commercial companies and cooperatives	Social Cooperative
Denmark	Law no. 711 of 25 June 2014 on <i>registrerede socialøkonomiske virksomheder</i> (registered social enterprises)	Social Enterprise
Finland	Law of 30 December 2003, no. 1351/2003, on <i>sosiaalisista yrityksistä</i> (social enterprises)	Work Integration Social Enterprise
France	Articles 19-quinquies ff., on the <i>société coopérative d'intérêt collectif</i> (collective interest cooperative society, or SCIC), of Law no. 47-1775 of 10 September 1947 on cooperatives, as introduced by Law no. 2001/624 of 17 July 2001 and last amended by Law no. 2014/856 of 31 July 2014 on the social and solidarity economy	Collective Interest Cooperative
	Art. L3332-17-1 of the Labour Code, on the <i>entreprise solidaire d'utilité sociale</i> (Solidarity-Based Enterprise of Social Utility), as modified by art. 11 of Law no. 2014/856 of 31 July 2014 on the social and solidarity economy	Solidarity-Based Enterprise of Social Utility
Greece	Laws no. 2716/1999 and no. 4019/2011 on <i>Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί</i> (social	Social Cooperative

Hungaria	cooperatives) Articles 8, 10(4), 51(4), 59(3), 60(1), 68(2)(e), on <i>szociális szövetkezetek</i> (social cooperatives), of Law no. X-2006 on cooperatives	Work Integration Social Cooperative
	Law, 8 November 1991, no. 381, on <i>cooperative sociali</i> (social cooperatives)	Social Cooperative
Italy	Legislative Decree of 24 March 2006, no. 155 on <i>impresa sociale</i> (social enterprise)	Social Enterprise
Lithuania	Law of 1 June 2004, no. IX-2251, on <i>socialinių įmonių</i> (social enterprise)	Work Integration Social Enterprise
Luxembourg	Law of 12 December 2016 on <i>sociétés d'impact sociétal</i> (social impact societies, or SIS)	Social Enterprise
Poland	Law of 27 April 2006 on <i>spółdzielni 'socialną</i> (social cooperatives)	Work Integration Social Cooperative
Portugal	Law-Decree no. 7/98 of 15 January 1998 on <i>cooperativas de solidariedade social</i> (social solidarity cooperatives)	Social Solidarity Cooperative
Romania	Articles 8 ff., on <i>întreprinderea socială</i> (social enterprise), of Law no. 219 of 23 July 2015 on the social economy	Social Enterprise
Slovakia	Art. 50b, on <i>sociálny podnik</i> (social enterprise), of Law no. 5/2004 of 4 December 2003 on Employment Services	Work Integration Social Enterprise
Slovenia	Law no. 20 of 2011 on <i>socialnem podjetništvu</i> (social entrepreneurship)	Social Enterprise
	Art. 106, on <i>cooperativas de iniciativa social</i> (social initiative cooperatives), of Law no. 27/1999 of 16 July 1999 on cooperatives	Social Initiative Cooperative
Spain	Law no. 44/2007 of 13 December 2007 on <i>empresas de inserción</i> (integration enterprises)	Work Integration Social Enterprise

